

TUOKKO

*Punottu reppu: Käyttöesineen muotoilu
perinteisellä punontatekniikalla*

Katja Mustaniemi

TUOKKO

*Punottu reppu:
Käyttöesineen muotoilu
perinteisellä punontatekniikalla*

*Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoilu- ja taideinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Pakkausmuotoilu ja -grafiikka
Opinnäytetyö AMK
Kevät 2013
Katja Mustaniemi*

TIIVISTELMÄ

Lahden ammattikorkeakoulu
Muotoilu- ja taideinstituutti
Muotoilun koulutusohjelma
Katja Mustaniemi
Tuokko – punottu reppu:
Käyttöesineen muotoilu
perinteisellä punontatekniikalla
Pakkausmuotoilu ja -grafiikka
Opinnäytetyö AMK
sivumäärä 119
Kevät 2013

Opinnäytetyönäni perehdyn tuohenpunontatekniikkaan, jonka pohjalta suunnittelen ja valmistan repun ja siihen kuuluvat irroitettavat taskut. Taskut toimivat myös erillisinä säilytysratkaisuina ja kantovälineinä.

Ilman aiempaa kokemusta punonnasta tai kantoesineen valmistuksesta opettelen tekniikan sekä lähden soveltamaan sitä omaan kokeelliseen muotoilutyöhöni. Tavoitteenani on valmistaa toimiva ja esteettinen tuote, joka tuo perinteisen ja historiallisesti tärkeän käsityöperinteen nykyaikaan uusien materiaalien ja modernien ratkaisujen kautta.

Avainsanat:
tuohenpunonta, punontatekniikka,
tuotesuunnittelu, uniikki tuote,
kokeellinen muotoilu, laukusuunnittelu,
materiaalilähtöinen suunnittelu,
kierrätysnahka

ABSTRACT

Lahti University of Applied Sciences
Institute of Design and Fine Arts
Bachelor's Degree in Design
Katja Mustaniemi
Tuokko – woven backpack:
Product design made with
a traditional weaving technique
Packaging design and graphics
Final Thesis
119 pages
Spring 2013

As my final thesis I will study the technique of birch bark weaving and design a backpack with attachable pockets. The pockets also function as additional compartments or separate handbags.

Without any previous experience in weaving or making carrier bags, I'll study the technique and apply it to my own experimental design. The goal is to reproduce a functional and aesthetic product which brings the traditional and historically important craft into the present by using new materials and modern solutions.

Key words:
birch bark weaving, basket weaving
technique, product design, unique product,
experimental design, bag design,
material driven design,
recycled leather

SISÄLLYS

8-9	<i>Johdanto</i>
10-15	<i>Aiheen hahmottuminen</i>
16-39	<i>Punontatekniikkaan perehtyminen</i>
40-47	<i>Inspiraatio</i>
48-75	<i>Repun suunnittelu</i>
76-91	<i>Repun tekoprosessi</i>
92-97	<i>Studiokuvaus</i>
98-113	<i>Tuotekuvat</i>
114-117	<i>Lopuksi</i>
118-119	<i>Lähteet</i>

JOHDANTO

Opinnäytetyöni aihe on ollut kahtena viimeisenä opiskeluvuoteni aina takaraivossa muhimassa. Olen helposti uusista asioista innostuva ihminen jonka päässä aiheet vaihtelevat sen hetkisen työn vaikutuksesta laidasta laitaan. Yksi asia mikä joka suuntaan pulppuavissa ideoissani kulki aina mukana punaisena lankana, oli käsin tekeminen. Olin haltioitunut ajatuksesta tehdä täysin oma tuote käsin alusta loppuun. Se, kun suunnittelu konkretisoituu käsin kosketeltavaksi esineeksi ja grafiikat ja materiaalit heräävät eloon, on minulle muotoilijana työn paras hetki.

Kaipasin opinnäytetyöltäni henkilökohtaisia haasteita. Koin tarpeelliseksi hyödyntää vahvoja puoliani suunnittelijana jotka olin koulutukseni aikana oppinut, mutta ennen kaikkea tahdoin haastaa itseni uuden oppimisella. En halua muotoilijana juurtua tavoilleni, vaan olla avoin eri näkökulmille ja entä jos? -kysymyksille.

Pakkausmuotoilussa on lähtökohtana aina tuote, jonka ympärille pakkaus rakennetaan annetuilla raameilla. Minkä muotoinen tuote on, missä muodossa se on, miten se säilyy ja miten sitä käytetään. Aloin miettimään mahdollista tuotetta

jonka kokisin mielenkiintoiseksi pakata uudelleen. Luonnoksia syntyi sivukaupalla erilaisista loke-roista ja säilytysratkaisuista, mutta itse tuote ei ikinä hahmottunut.

Aloin ajattelemaan prosessia eri näkökulmasta. Mikä on pakkaus, jonka ostamme tyhjänä? Miksi ostaisimme jotain minkä tarkoitus on pakata tavara jonka olemme jo joskus purkaneet toisesta pakkauksesta?

Syntyi idea kantoesineestä, laukusta. Täydellinen arjen esine, jonka suunnittelun lähtökohtana on tarjota käyttäjälleen väline, joka on jo itsessään tuote. Me kaikki täytämme laukkumme omien tarpeidemme mukaan. Laukku sisältää henkilökohtaisia tavaroita joita tarvitsemme päivittäisessä elämässämme, ja ennen kaikkea, me kaikki tarvitsemme kantovälinettä, olisi se sitten laukku, reppu, kassi tai rinkka.

Opinnäytetyöni suunta lähti vahvasti esinemuotoilun puolelle, jonka koin hyvin inspiroivaksi. Siinä yhdistyisi jo oppimani soveltaminen uudelleen muotoiluun. Muotoiluun, jossa käytettävyys ja tuotteen elinkaari nousisi suurempaan rooliin kuin pakkausmuotoilussa.

Lähdin hakemaan ispiraatiota tuotteista jotka olen itse kokenut hauskoiksi ja toimiviksi. Koen viehättäviksi tuotteet, jotka nostavat hymyn huulille naivistisuudellaan, mutta jotka pohjimmiltaan ovat täysin funktionaalisia ja tarpeellisia käyttöesineitä. Tahdoin tuotteelleni kantavan idean, joka inspiroisi toteuttamaan sen mahdollisimman käyttökelpoiseksi.

Lähestyin suunnitteluprosessia materiaalilähtöisesti. Lähdin liikkeelle minulle tutusta materiaalista, paperista ja kartongista, joka johdatteli minut ongelmien ja ratkaisujen kautta toisiin, toimivampiin materiaaleihin sekä työtekniikoihin.

Projektini edistyi melko tasaisesti yhdessä linjassa. Työn eri osa-alueet edistyivät enemmän tai vähemmän samaan tahtiin, koska materiaalivalinnat vaikuttivat tekniikkaan, sekä tekniikka loi rajoituksia materiaalille.

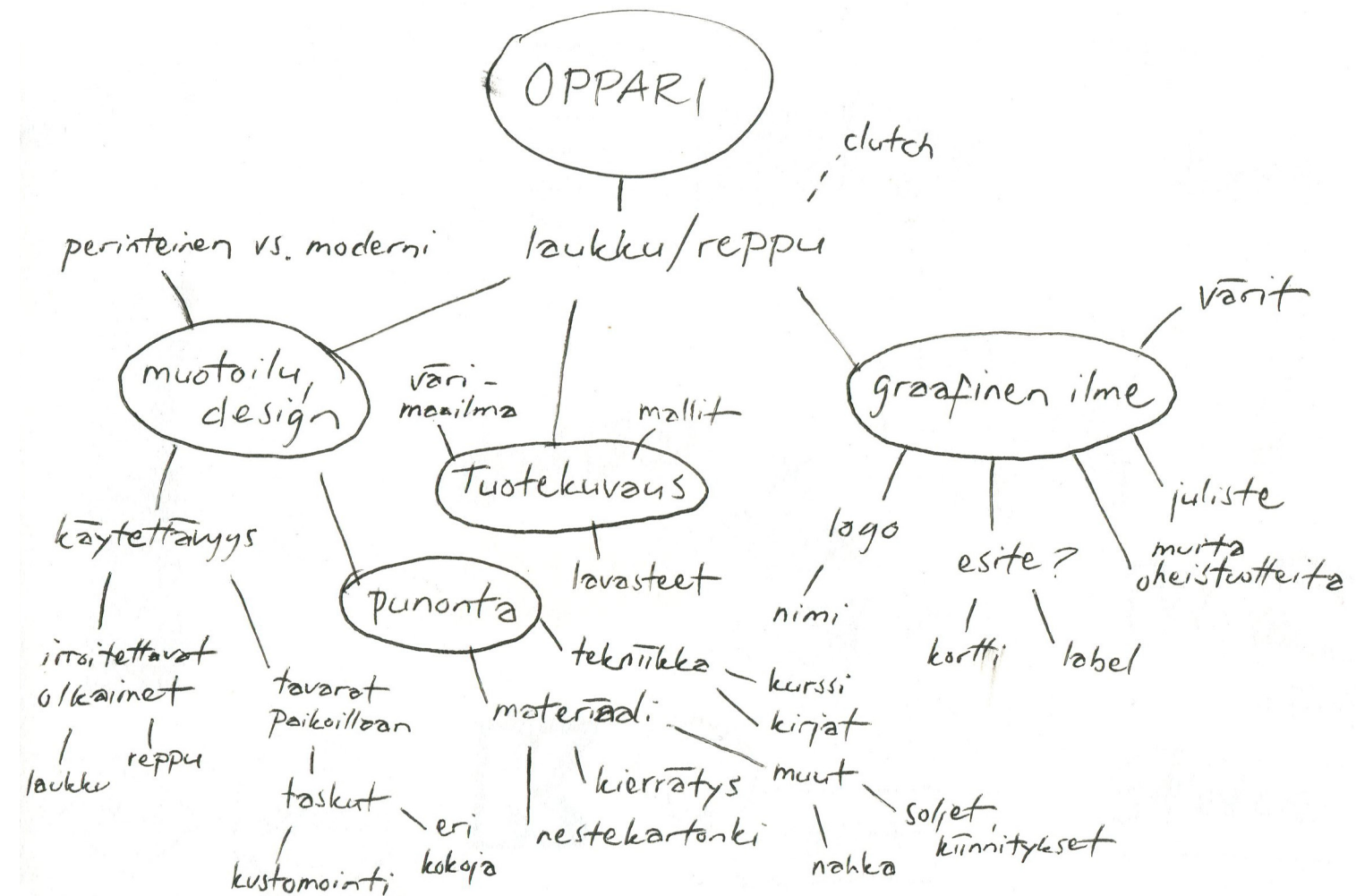
Avaan opinnäytetyöni kirjallisessa osiossa ennen kaikkea syitä ja seurauksia jotka johtivat tuotteen lopullisiin muoiloratkaisuihin.

AIHE

Suunnitteluni alkuvaiheessa suurin ongelmani oli ratkaista miten ihmeessä kuvittelin tekeväni paperista niinkin paljon kulutusta osakseen saavan käyttöesineen kuin laukun. Hyvin nopeasti tajusin, että tulisin tarvitsemaan vahvempaa materiaalia ja siirryin paksujen kartongkien puoleen. Minulla on kokemusta nestekartongin käyttämisestä töissäni, joten käännyin vaistomaisesti sen puoleen. Paksumpi hylkivä materiaali ratkaisisi myös ongelman säänkestävyydestä. Täysin läpimäräksi upottamista edes nestekartonki ei kestä, mutta nykytekniikoilla nestekartonki on saatu rakenteeltaan lujaksi ja kestäväksi, mutta kuitenkin

monimuotoiseksi materiaaliksi joka taipuu hyvin vaativimpiinkin taitoksiin ja leikkauksiin. Eihän kukaan nahkalaukkuakaan upota veteen.

Vaikka kartonki osoittautuikin kokeiluissa yllättävän kestäväksi, sen käyttömahdollisuudet askarruttivat edelleen. Jotta saisin kartongista tarpeeksi vahvan, täytyisi sitä olla määrällisesti hyvin paksult, tai mahdollisesti se pitäisi päällystää toisella kestävämmällä materiaalilla. Tämä kuitenkin soti ekologista suunnittelupuolta vastaan, eikä laukulla olisi varsinaista syytä miksei se olisi tehty esimerkiksi nahasta.

Kuva 1.

Jäin pohtimaan työni ekologisuutta. Vaikka aiheeni olisikin pelkästään valmistaa laukku, tulisi minun suunnittelijana toteuttaa tuote mahdollisimman kestävä kehityksen mukaisesti. Jos pystyisin korvaamaan yleisesti käytetyn materiaalin ekologisemmalla, koen sen osaksi muotoilijan vastuutani toteuttaa se sen mukaisesti. Ekologisuudesta on nykyään tullut todella tärkeä osa muotoilua, syy, miksi vanhoja kerran hyvin suunniteltuja esineitä tehdään uudelleen ja uudelleen.

Tulisiko laukku sitten valmistaa kierrätysmateriaaleista? Käännyin kirjallisuuden puoleen tätä pohtiessani ja tutustuin lähemmin ekologiseen muotoiluun. En pelkästään erilaisiin kierrätysmateriaaleista valmistettuihin tuotteisiin joita löytyy loputtomasti, vaan yleisesti muotoilun moraaliin ja vastuulliseen puoleen.

Paljon asiaa pyöriteltyäni, tulin päätökseen, joka antoi ainakin itselleni mielenrauhan jatkaa suunnitteluprosessia; teen työn materiaaleista, jotka löydän tähän työhön parhaimmiksi, mutta tutkimalla tarkasti markkinat ja pohtimalla voisiko sen mahdollisesti korvata jollain muulla. Liian syvälle

kierrätysmateriaalien maailmaan en kuitenkaan halunnut upota, ainakaan näin alkuvaiheessa.

Ongelmaksi nähtiin nykyisin se, että ekologiaa käsiteltiin vielä hyvin erityisenä ja erillisenä asiana, mutta tulevaisuudessa sen oletetaan olevan luonteva osa suunnittelun kokonaisuutta (Tuomala, H. 2008). Ehkä juuri siksi jumiudu ajattelemaan työni ekologisuutta, koska mietin sitä liikaa erillisenä ja määrittelevänä työn osa-alueena. Jos olisin ollut uhraamatta asialle ajatustakaan, olisin mitä todennäköisemmin ajautunut joka tapauksessa valitsemaan ekologisimmat ratkaisut, koska näen sen luonnollisena siirtymänä jo olemassaolevaa tuotetta uudelleen suunniteltaessa.

Ennen kaikkea, en halunnut tuotteelleni korostettua eko-leimaa, jolla valitettavasti on trendikkyydestään huolimatta hieman negatiivinen kaiku vielä tänäkin päivänä. Uskaltaisin jopa julistaa, että otin yhdeksi työni tavoitteiksi niin sanotun ”hiljaisen ekologisuuden”, jossa koko tuotteen ainoa tarkoitus ei ole kierrätysmateriaaleista uudelleen luominen, vaan toimivan käyttöesineen muotoilu, jossa on käytetty uusia ja yllättäviä materiaaleja – oli ne sitten kierrätettyjä tai ei.

Suunnitelmissani nestekartongin kanssa tuli haasteita vastaan. Siinä vaiheessa kun pääsin yksityiskohtien miettimiseen asti, kuten laukun reunoihin ja taitoksiin, tuli pulmaksi kartongin nopea kuluminen. Kartonkiin oli kyllä mahdollista saada nätti taitos nuuttaamalla, mutta kulutusta se ei kauaa kestäisi ennen kuin kulmista alkaisi paperin syyt antaa periksi ja repeillä. Tarvitsin siis ehdottomasti toista materiaalia tukemaan ja sitomaan kartonkia. Tässä vaiheessa idea laukusta kuitenkin karkasi, enkä nähnyt järkeä nahalla vuoratusta paperilaukusta, koska siinä vaiheessa olisi taas järkevämpää tehdä koko laukku suoraan nahasta tai kankaasta.

Pyörittelin materiaalia pitkään mielessäni ja usein ajatukseni karkasivat paperitaiteen ja origamien puolelle. Origameissa paperi taitellaan tiukoissa kulmissa muotoon, josta syntyy kestävä ja näyttävä ratkaisu jopa ohuesta kopiopaperista.

Lähdin vaistomaisesti punomaan pahvia limittäin tehdäkseni siitä kestävämmän, jonka mukana tuli työlle myös lisänäyttävyyttä. Mieleeni muistui

toissakesäinen tapaaminen Torniossa, kun seurasin pitkään paikallista torimyyjää joka samaan aikaan punoi tuohikoria ja kauppasi niitä iloisen kovaäänisesti ohikulkeville. Hän pystyi ongelmitta ja samalla tahdilla jatkamaan kopan punomista vaikka toistuvasti irroitti katseensa työstään. Olin haltioitunut tästä taidokkaasta käsityötekniikasta, jonka tämä torniolainen torimyyjä hallitsi niin perusteellisesti.

Sain uuden sysäyksen ajatustyölleni, koska punonta oli juuri sitä mitä olin hakenut työlleni. Perinteinen käsityötekniikka joka olisi yhdistettävissä nykyaikaiseen suunnitteluun ja materiaaliin. Saisin syvyyttä työlleni niin historiallisesti kuin tuotteenkin kannalta, kuitenkin uhraamatta jo valitsemaani materiaalia. Päinvastoin, punontatekniikka ratkaisisi ongelmat kartongin kulmien ja taitosten kanssa käyttämättä toista materiaalia tukena, sekä antaisi työlle kannattelevan teeman, jota pystyisin jatkamaan aina tuotekuvauksiin saakka. Unohtamatta tietenkään kaikista tärkeintä tekijää; halusin itse oppia punomaan.

*Kuva 2. Pärekorin valmistaminen vaatii näppäryyttä ja pitkää pinnaa. -Omia päreitä tässä ei kuitenkaan tarvitse poltella, kun on näitä männystä kiskottuja-kin, vitsailee korintekijä Alpo Ylämäki.
(<http://www.loviisansanomat.net/lue.php?id=137>)*

PUNONTA

*Tuohella punomista on harrastettu Euroopan pohjoisilla metsäalueilla, ja suurimpaan kukoistukseen taito aikanaan puhkesi suomensukuisten kansojen keskuudessa. Tuohita käyttämällä kyettiin selviämään jokapäiväisen elämän monista tarpeista. Monet ratkaisut ovat tarkoituksenmu-
kaisina säilyneet aina viime vuosisadan alkupuolelle asti. Käyttö on ollut hyvin monipuolista ja niin yleistä, että kalevalainen mies niin kirjallisuudessa kuin taiteessa on aina kuvattu tuohivarusteissa. Tuohitöillä on maassamme todella pitkät perinteet.*

*Tuohityöperinne edustaa merkittävää vaihetta menneen ajan luontaistaloudessa. Voisipa melkein sanoa; mitä muovi omalle ajallemme, sitä tuohi menneille sukupolville. Vaikka tuohen hyötykäyttö kuuluukin jo menneisyyteen, tuohella on edelleenkin merkitystä. Tuohityöt edustavat nimittäin kotiteollisuutta parhaimmillaan ja tarjoavat ylevän vaihtoehdon matkamuistona myytävälle turistika-
malle. (Lindqvist S. 1987)*

Kuva 3. cargocollective.com/lauradempsey

TEKNIikka

Jotta pystyisin soveltamaan punontatekniikkaa työssäni, tuli minun ymmärtää ensin miten se rakentui. Tutkiessani punontatöitä päällisin puolin vaikutti tekniikka melko yksinkertaiselta kunhan saisin siihen tuntumaa, mutta mitä syvemmälle tiedonhaussani pääsin, sitä enemmän syntyi kysymyksiä.

Kirjastosta lainaamissani kirjoissa jotka kaikki olivat julkaistu enemmän tai vähemmän 40 vuotta sitten, havainnollistettiin kuvin ja tekstein kuinka lopullinen punottu tuote syntyy. Luin kirjoja ja sain pientä kuvaa miten peruskaava rakentui. Lähdin kokeilemaan tekniikkaa pikkuhiljaa konkreettisesti, joka osoittautui paljon haastavammaksi kuin olin kuvitellut. Kirjojen piirretyt kaavat (sivu 22-23) auttoivat paljon, mutta ongelman synnyttyä, en päässyt työssäni etenemään jos en ymmärtänyt

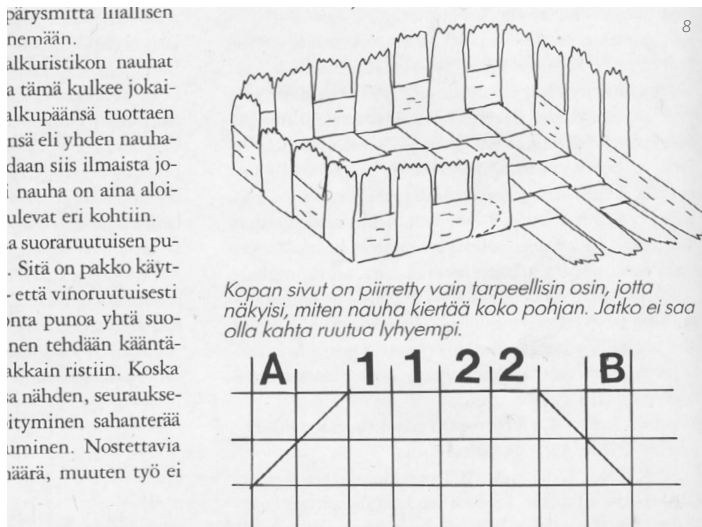
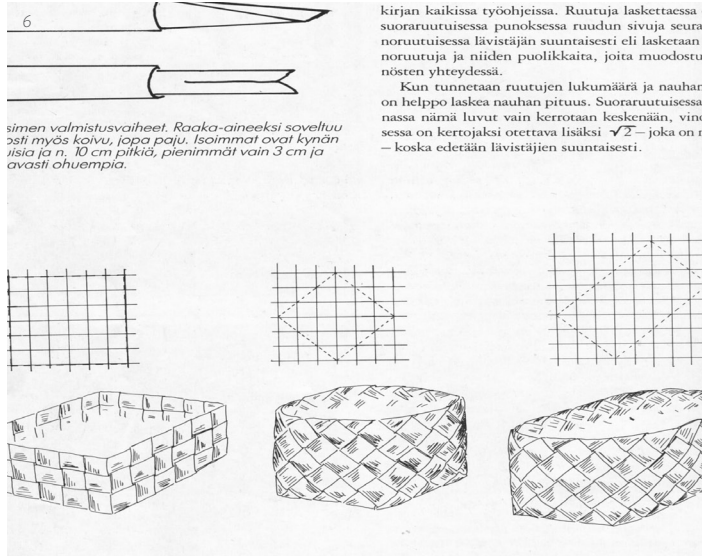
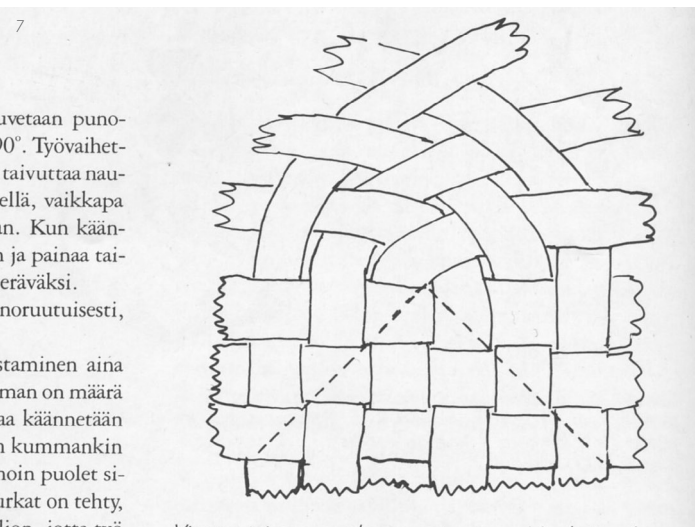
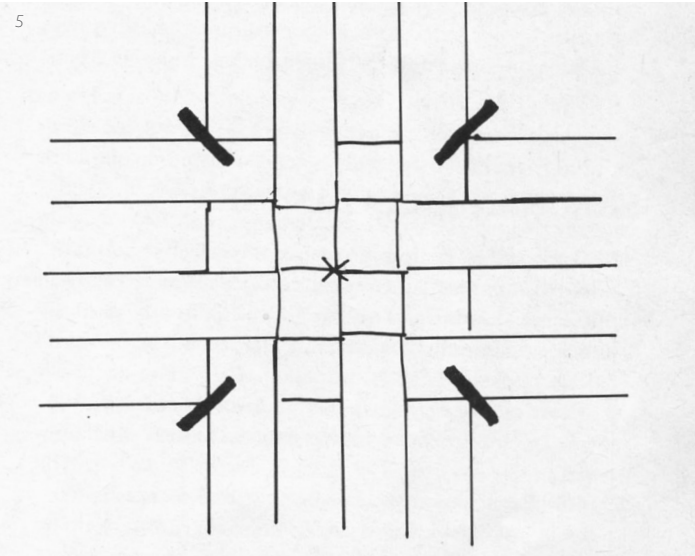
kaavakuvaa oikein. Yritin lukea perusteellisempia ohjeita jotka oli kirjoitettu kuvien viereen, mutta taas kerran sain muistutuksen kuinka ”kantapään kautta” pitääkin niin hyvin paikkaansa.

Punontatyö alkaa pohjarakenteen luomisesta, joka kirjojen kaaviokuvien avulla (kuva 5. sivu 22) syntyikin melko helposti ja nopeasti sen jälkeen kun tajusin käyttää pyykkipoikia pitämässä työtä kasassa, mutta siinä vaiheessa kun työn olisi pitänyt muuttua kaksiulotteisesta kolmiulotteiseksi (kuva 7. sivu 22), en enää osannut toimia. Sivujen nostaminen ei luonnistunut ilman koko rakenteen leviämistä joka suuntaan, eikä se, että en ollut ihan varma osasinko edes jatkaa punomista oikein siitä eteenpäin, auttanut epävarmuuden tunteiden kanssa.

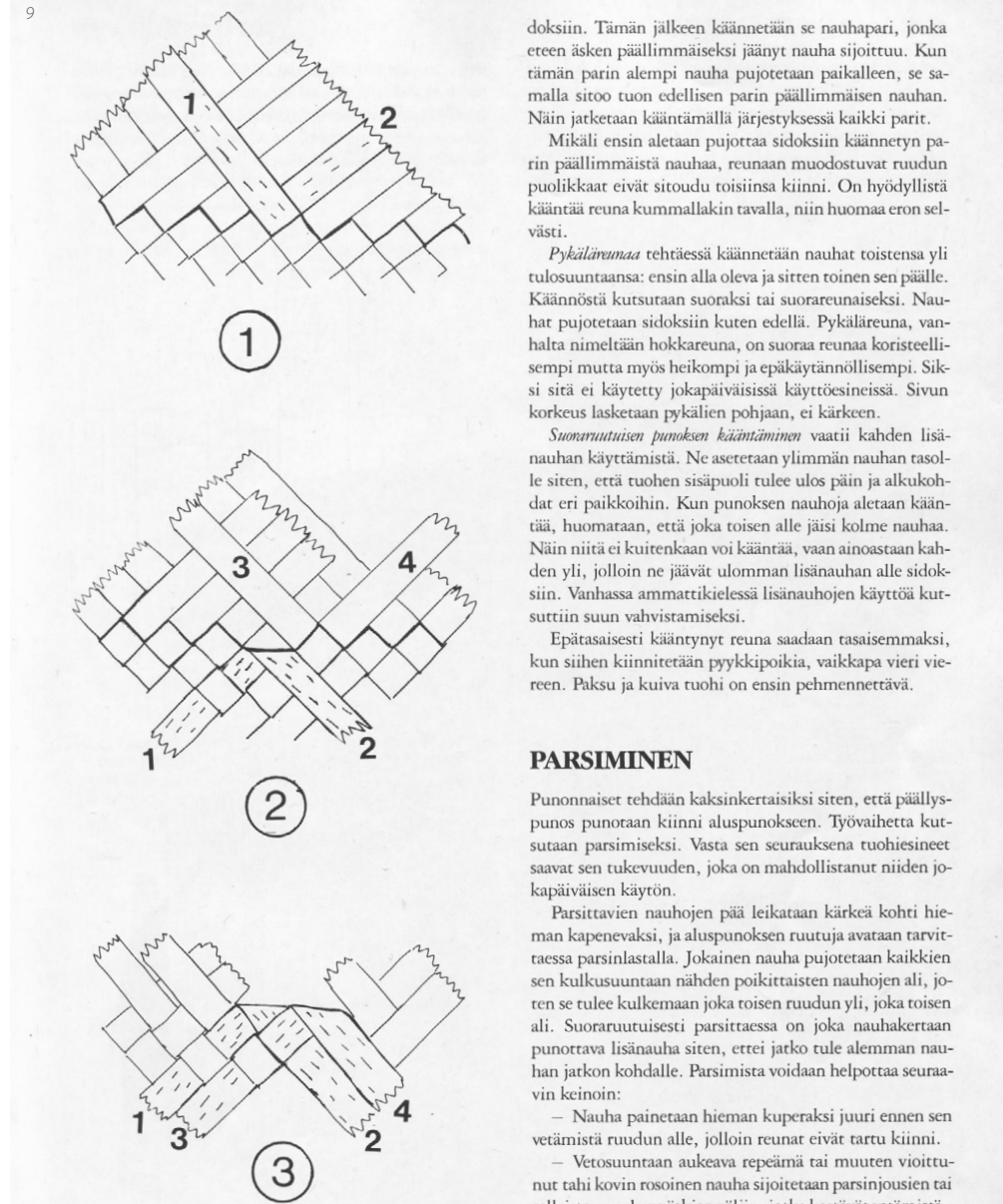

Kuva: Katja Mustaniemi

Kuva 4. Aloittelevan punojan raamatut; Harrasteena Tuohityöt (Ljungberg, G., Ljungberg, I. & Hall, L. 1997), Tuohitaitaja (Toivonen, R. 2003) ja Miten tehdään tuohitöitä (Lindqvist S. 1987).

Kuvat 5-9. Punontaohjeita
Miten tehdään tuohitöitä
-kirjasta. (Lindqvist S. 1987)

doksiin. Tämän jälkeen käännetään se nauhapari, jonka eteen äsken päällimmäiseksi jäänyt nauha sijoittuu. Kun tämän parin alempi nauha pujotetaan paikalleen, se samalla sitoo tuon edellisen parin päällimmäisen nauhan. Näin jatketaan kääntämällä järjestyksessä kaikki parit.

Mikäli ensin aletaan pujottaa sidoksiin käännetyn parin päällimmäistä nauhaa, reunaan muodostuvat ruudun puolikkaat eivät sitoudu toisiinsa kiinni. On hyödyllistä kääntää reuna kummallakin tavalla, niin huomaa eron selvästi.

Pykäläreunaa tehtäessä käännetään nauhat toistensa yli tulosuuntaansa: ensin alla oleva ja sitten toinen sen päälle. Käännöstä kutsutaan suoraksi tai suorareunaiseksi. Nauhat pujotetaan sidoksiin kuten edellä. Pykäläreuna, vanhalta nimeltään hokkareuna, on suoraa reunaa koristeellisempi mutta myös heikompi ja epäkäytännöllisempi. Siksi sitä ei käytetty jokapäiväisissä käyttöesineissä. Sivun korkeus lasketaan pykälien pohjaan, ei kärkeen.

Suoraruutuisen punoksen kääntäminen vaatii kahden lisänauhan käyttämistä. Ne asetetaan ylimmän nauhan tasolle siten, että tuohien sisäpuoli tulee ulos päin ja alkukohdat eri paikkoihin. Kun punoksen nauhoja aletaan kääntää, huomataan, että joka toisen alle jäisi kolme nauhaa. Näin niitä ei kuitenkaan voi kääntää, vaan ainoastaan kahden yli, jolloin ne jäävät ulomman lisänauhan alle sidoksiin. Vanhassa ammattikielessä lisänauhojen käyttöä kutsuttiin suun vahvistamiseksi.

Epätasaisesti kääntynyt reuna saadaan tasaisemmaksi, kun siihen kiinnitetään pyykkipoikia, vaikkapa viereen. Paksu ja kuiva tuohi on ensin pehmentettävä.

PARSIMINEN

Punonnaiset tehdään kaksinkertaisiksi siten, että päällyspunos punotaan kiinni aluspunokseen. Työvaihetta kutsutaan parsimiseksi. Vasta sen seurauksena tuohiesineet saavat sen tukevuuden, joka on mahdollistanut niiden jokapäiväisen käytön.

Parsittavien nauhojen pää leikataan kärkeä kohti hieman kapenevaksi, ja aluspunoksen ruutuja avataan tarvittaessa parsinlastalla. Jokainen nauha pujotetaan kaikkien sen kulkusuuntaan nähden poikittaisten nauhojen ali, joten se tulee kulkemaan joka toisen ruudun yli, joka toisen ali. Suoraruutuisesti parsittaessa on joka nauhakertaan punottava lisänauha siten, ettei jatko tule alemman nauhan jalkon kohdalle. Parsimista voidaan helpottaa seuraavin keinoin:

- Nauha painetaan hieman kuperaksi juuri ennen sen vetämistä ruudun alle, jolloin reunat eivät tartu kiinni.
- Vetosuuntaan aukeava repeämä tai muuten vioittunut tahi kovin rosoinen nauha sijoitetaan parsinjousien tai

Kahlattuani läpi punonnan historiaa ja tekniikkaa kirjoista, varmistui epäilykseni että tulisin tarvitsemaan konkreettista apua tekniikan hallitsemiseksi. Vasta kokemus opettaa soveltamaan punonnan työtapoja tarkoituksenmukaisesti ja ratkaisemaan uusien töiden herättämät ongelmat. Sven Lindgrenin mukaan (1987) luettu tieto tuottaa tulosta vain, jos se muutetaan käytännön taidoksi, ja minun taidot alkoivat hiipumaan kirjan selkeistä kuvituksista huolimatta. Aloin etsimään neuvonantajaa edistyäkseen työssäni.

Tarkistettuani 100 km:n säteeltä kaikki kansanopistot ja kurssit mitä keksin, en löytänyt punontakurssia joka olisi alkanut kohtuullisen ajan puitteissa. Olin oikeastaan yllättynyt kuinka vähän niitä ylipäänsä löysin. Liekkö tuohenpunonta katoava kansanperinne jopa vanhemman väestön keskuudessa? Juuri kuin olin aikeissa luovuttaa, päädyin *anelma.fi* sivustolle, jota piti yllä niin sanottu vanhanliiton punontamestari. *Anelma*

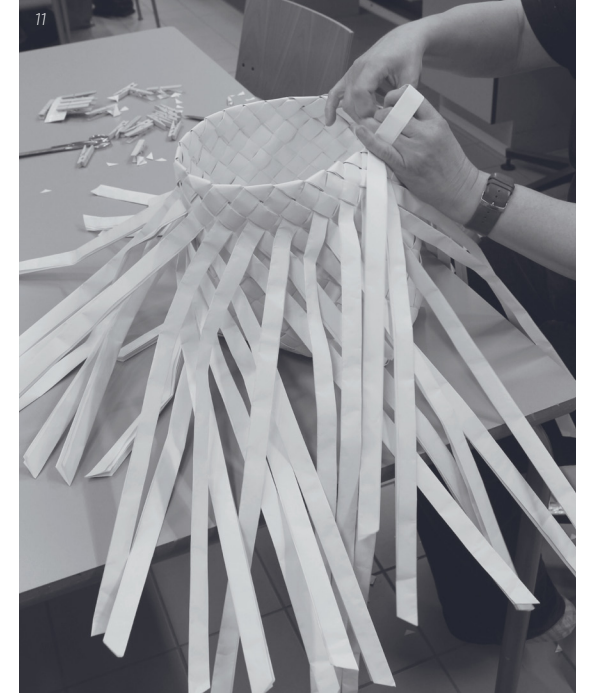
Virolaisella on toiminimi, jonka kautta hän myy muun muassa tuohta ja pajua, sekä pitää kursseja eri puolella Suomea. Kyseisenä keskiviikkona sain selville että tulevana viikonloppuna oli Anelman *kierrätyspunontaa* kurssi Kuopion kansalaisopistossa. Kurssi kuulosti juuri siltä mitä olin etsinyt; *Punotaan koreja, kasseja ym. käyttötuotteita käytetyistä, löydettyistä tai ylimääräisistä materiaaleista*. Ilokseni sain lyhyestä varoitusbajasta huolimatta itseni kurssille ja junalla perjantaiksi Kuopioon.

Viikonlopun kestänyt kurssi oli täydellinen. Kuopiossa Anelman opeissa koin suuria ahaa-elämyksiä ja sain oikaistua kaikki ongelmat jotka olin kohdannut yksin punontaa harjoitellessani. Sain myös vinkkejä eri tekniikoista, sekä materiaa-
livalihteita joita en ollut tullut edes ajatelleeksi.

Seuraavilla sivuilla kuvaan kurssin harjoitustöitäni, jotka avaavat punonnan termistöä ja tekniikan eri vaihteita.

*Kuva 10. Punosnauhojen valmistus
vaatii reilusti pöytätilaa.*

*Kuva 12. Anelma ratkoi
kurssilaisten umpisolmut.*

Sivun kuvat: Katja Mustaniemi

Kuva 13. Valmiiden töiden esittelyä.

*Kuva 14. Aloitin tietämättäni vaikeim-
masta päästä punomalla pehmeäksi
kulunutta nahkaa.*

*Kuva 16. Leena toi Thaimaasta
paikallisia sanomalehtiä uutta koria
varten. Monet kurssilaiset kertoivat
säilytystilan loppuvan kotona
kesken inspiroivien materiaalien
vallatessa nurkkia.*

Alkuristikko

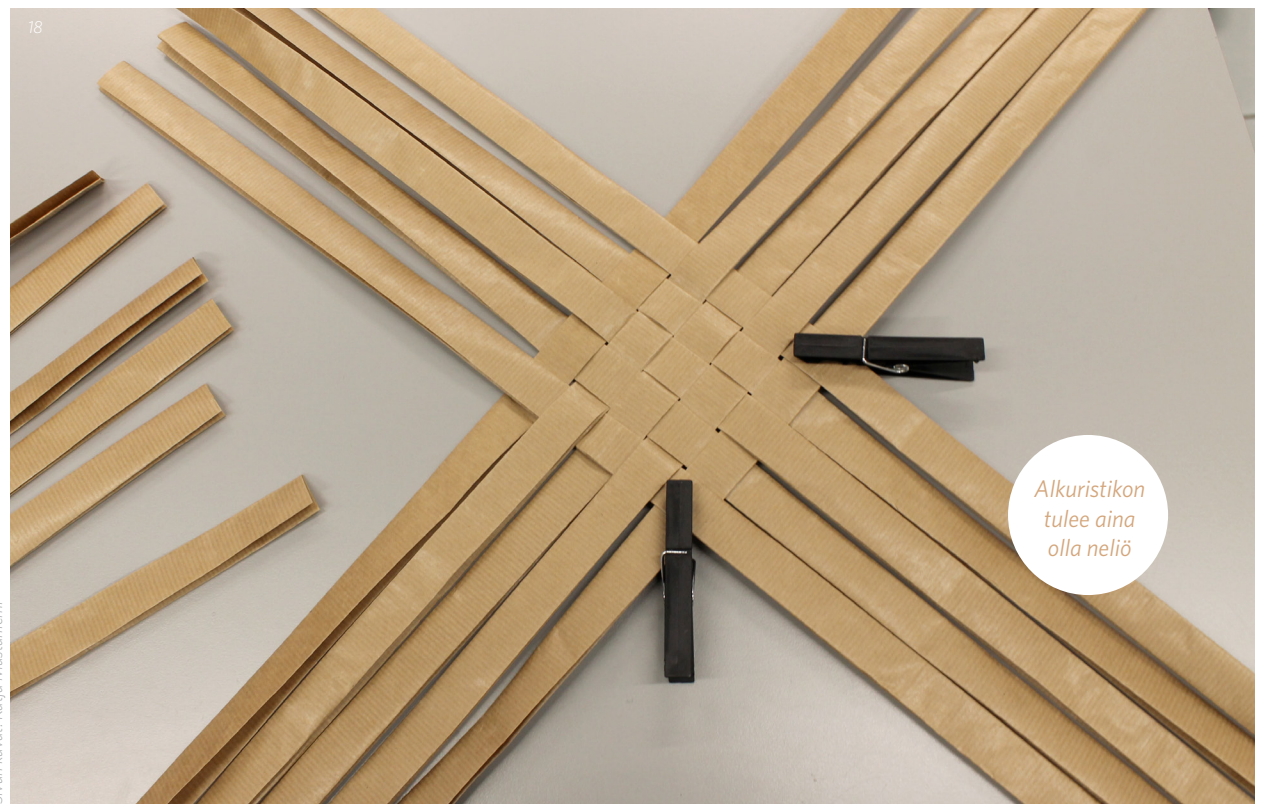
vähintään neljästä tuohinauhasta tehty punos, ristikko, joka on kaikkien punontatöiden ensimmäinen vaihe. Sitä kutsutaan myös pohjaristikoksi, koska se jää esineen pohjaksi.

Punonnainen

yleisnimitys tuohiesineille, jotka on tehty punomalla; punostyö

Ruutu

punottaessa muodostuva neliö, jonka sivu vastaa nauhan leveyttä

Sivun kuvat: Katja Mustaniemi

Kuvat 17-18. Materiaalina käytin pakkauspaperia jonka taitoin kolminkertaiseksi tehdäkseni siitä tarpeeksi tukevaa.

Nostaminen

*Työvaihe, joka päättää alkuristikon ja
aloittaa sivujen punomisen*

Suu

*Sana tarkoittaa sekä käännettäessä syntyvää
reunaa että jo valmiiksi tehdyn reunan muo-
dostamaa aukkoa*

Kutoa

*Sanaa on käytetty tarkoittamaan
punomista yleensä.*

Aluspunos

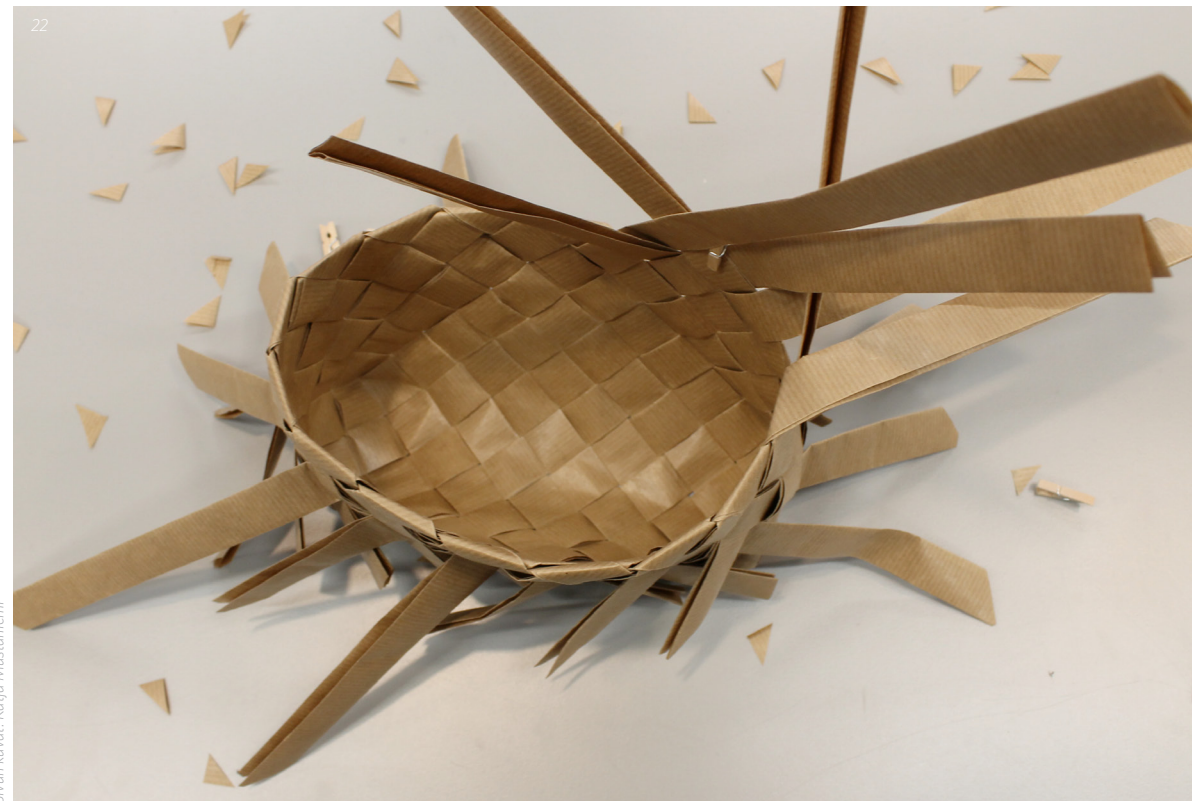
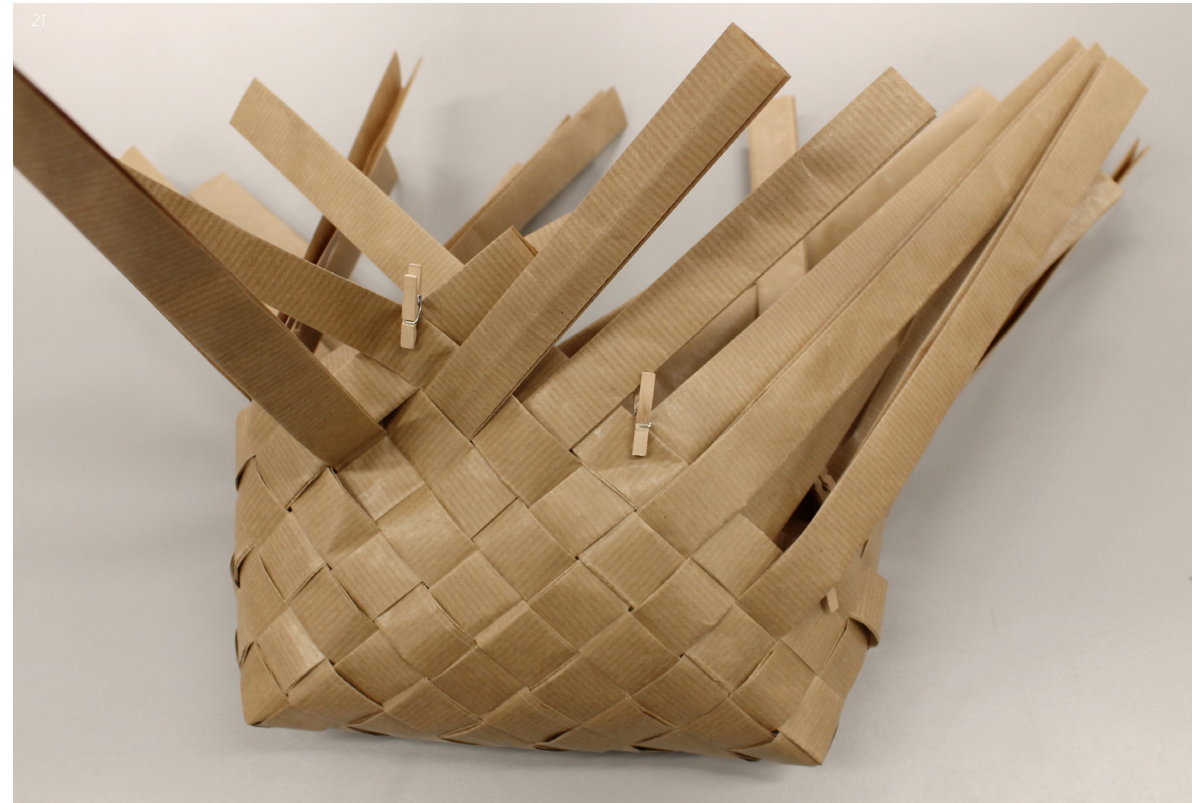
Ensimmäinen punottu kerros, joka kolmiulotteisissa esineissä jää aina sisäpinnaksi ja johon päällyspunos parsitaan kiinni

Päällyspunos

Tuohipunonnaisten toinen eli ulompi kerros, joka parsitaan kiinni aluspunokseen

Kääntäminen

Työvaihe, joka merkitsee aluspunoksen lopettamista ja päällyspunoksen aloittamista; reunan kääntäminen

Parsiminen

Sanalla tarkoitetaan päällyspunoksen punomista kiinni aluspunokseen mutta myös virsun pohjan vahvistamista ylimääräisillä nauhoilla

Päättäminen

Sana tarkoittaa parsimisen viimeistä vaihetta ja sen lopettamista. Aikaisemmin sitä yleisesti käytettiin puhuttaessa kääntämisestä eli palttaamisesta

Parsiminen helpottuu kun punosten päät leikkaa teräviksi

Aukeaman kuvat: Katja Mustaniemi

Pyöreät kulmat
voi halutessaan
taittaa suoriksi luun
ja viivaimen
avulla

Kurssin toisena harjoitustyönä tein läpällisen nahkakotelon. Halusin kokeilla nahkaa materiaalina, koska se olisi kelpo vaihtoehto lopulliseen työhöni. Löysin kirpputorilta nahkatakin joka oli malliltaan niin järkyttävän käyttökelvoton, että raaskin sen tunnontuskitta silpoa tähän tarkoitukseen. Nahka oli makuuni hieman liian tunkkaisen tummanruskea, mutta antoi hyvän käsityksen siitä, minkä näköistä jälkeä syntyi ja miten punominen erosi esimerkiksi aiemmin käyttämästäni pakkauspaperista.

Materiaalina kyseinen nahka oli opettajamme Anelman mukaan vaikeimmasta päästä. Se oli pehmeää, jonka vuoksi ei pitänyt muotoaan hyvin. Tämän tulin huomaamaan heti alussa kun jouduin kahteen kertaan purkamaan kulmat, koska en enää keksinyt keinoa jatkaa solmuun menneitä nauhoja ja kadonnutta alkuristikkoa.

Alun vaikeuksien jälkeen parsimisvaihe (kuva 30) oli kuitenkin helppo ja mukava, sain kotelon valmiiksi, sekä harkintaan uuden materiaalin kartongin rinnalle.

Kuva 30.
Helpottaakseni
parsimista kovetin
punosnauhojen päät
teippaamalla
ne yhteen.

INSPIRAATIO

Kuva 31. vastavalo.fi

Kuva 32. kokemaenkudontajavajays.com

SUOMI

Olin vuoden 2011 pois Suomesta vaihto-opiskellessa ja suorittamassa työharjoittelua. Liekkö osasyynä ollut pienimuotoinen koti-ikävä, mutta sen vuoden aikana arvostukseni suomalaisuutta ja skandinaavisuutta kohtaan voimistui entisestään. Meillä on vahva visuaalinen identiteetti, sekä paljon menestystarinoita suunnittelijoista joilla oli vahva erilainen näkemys ja kansallisylypeys, joka puski tekemään työtä joka vieläkin muistetaan ja pidetään arvossaan.

Armi Ratia keräsi Marimekkoon lahjakkaita taiteilijoita suunnittelijoiksi ja vaali luovuudelle avointa ilmapiiriä. 1950-luvulla Ratia suunnitteli myös itse muutamia kankaita. Tekstiilitaiteilijana hän oli mo-

dernisti, jonka kuviot heijastelivat ajan taideteollisuuden pelkistettyjä ihanteita, mutta Marimekon taiteellisenä johtajana hän antoi monenlaisten näkemysten nousta esiin. Hänellä oli poikkeuksellinen kyky tulkita omaa aikaansa ja olla sitä askeleen edellä. (Härkääpää, M., Sykkö, S., Arjavirta, A. & Kemell-Kutvonen, M. (toim.) 2012.)

Tuntui hyvältä imeä vaikutteita ennen kaikkea suomalaisesta designista ja mielenmaisemasta. Se myös tuntui loogiselta aiheeni puolesta, onhan tuohenpunonnalla pitkät perinteet maassamme, jossa koppia on tehty niin kauan kuin kukaan jaksaa muistaa.

Kuva 33. sisustustaulu.com

Kuva 34. blogspot.com

Kuva 35. stylebubble.co.uk

Kuva 36. vastavalo.fi

Kuva 35. Marimekon jokapaikapaita on ollut valikoimassa jo 50 vuotta. Armi Ratia poseeraa Vuokko Eskolin-Nurmesniemen suunnittelemassa Piccolo-kuosissa oikealla.

Kuva 37. kolumbus.fi

Kuva 38.
 Kokoelma laukkuja, joiden väri-
 maailma, materiaali ja malli muo-
 dostavat mielestäni onnistuneen
 kokonaisuuden. Laukuista ilmenee
 hyvin niiden erilaiset kiinnitysrat-
 kaisut, taskut ja hihnamallit.

1. www.monthofsundays.fi
2. www.anairofsurprise.blogspot.fi
3. www.net-a-porter.com
4. www.unitedbyblue.com
5. www.witchery.com
6. www.zara.com
7. www.chicnova.com
8. www.madewell.com
9. www.bcbg.com

PUNOSTÖITÄ

Ensimmäinen mielikuva mikä tuohikontista yleensä syntyy, liittyy vahvasti pölyttyneisiin kotiseutumuseoihin ja niiden kuivahtaneisiin tuohiesineisiin. Tuohi ja punontatyöt ovat mielestäni Suomessa hyvin aliarvostettuja, joka luultavasti liittyy juuri näihin ensimmäisinä syntyneisiin mielikuviin, sekä punontatekniikan käytön katoamiseen. Tehtäväni olikin nyt löytää muita tekijöitä, jotka olivat nähneet tämän niin sanotun torimumo-mielikuvan taakse.

Pinterest kuvapalvelua selaillessani olin huo- maavinani pienen punontatrendin. Tämä tietysti ilahdutti minua suuresti, olenhan valmistamassa tuotetta jonka haluan olevan nykyaikainen ja toimiva.

Helsingissä sijaitseva Salakauppa myy muun muassa perinteistä tuohikoppaa pienellä muokkauksella, mikä tekee siitä käytännöllisen ja modernin version. Salakauppaa pyörittää suunnittelijaparikunta *Aamu Song* ja *Johan Olin*, joiden *Com-pa-*

ny yhtiön alla tehdyt tuotteet löysin muutenkin suureksi inspiraatioksi. Tuotteissa kunnioitetaan vanhoja käsityöperinteitä tuoden ne tähän päivään oivaltavan naivistisilla yksityiskohdilla ja erikoisilla materiaalivalinnoilla.

Yllätyksenä inspiraatiota hakiessani tuli ulkomailaisille sivustoille ajautuminen, varsinkin kun hakusanana toimi niinkin perisuomalainen sana kuin *tuohikori*. Löysin japanilaisia nettiputiikkeja, joiden valikoimasta löytyi esimerkiksi *leipäkori sangoilla*, täysin perinteinen tuohesta punottu matala kori, jota myytiin huimaan 126 euron hintaan.

Myös sympaattinen japanilainen *Kirpputori* niminen nettikauppa myi (jo loppuunmyytyä) tuohikorilaukkuja. Ilmeisesti tähänkin perinteeseen sopii sanonta, jonka mukaan täytyy mennä tarpeeksi kauas nähdäkseen lähelle. Suomalainen tuohiperinne on arvossaan Japanissa, missä Marimekon kuosit ja puhdas skandinaavinen muotoilu kiehtovat eksotiikallaan.

Kuva 39. www.rakuten.co.jp/little-by-little

Kuva 40. www.com-po-ny.com

Kuva 41. *Ayano Uchida* tutkailee tuohivasuja *Helsingin Annansilmät-Aitassa* marraskuun *Linie*-lehdessä.

Kuva 41. pellavahelma.com

REPUN SUUNNITTELU

TUOTE

Päämääräni oli valmistaa minulle muotoilun näkökulmasta ennestään tuntematon esine, kantoväline. Tuotteena tämä oli siinä mielessä mielenkiintoinen, että laukku/reppu on minulle, kuten varmasti monelle muullekin, päivittäinen arkiesine, jonka ominaisuuksista yllättäen tietääkin hyvin paljon. Jo pienenä reppu oli yksi mieleenpainuvia omia tavaroita. Itse ainakin muistan selkeästi kuinka painavalta aapinen tuntui reppussa ensimmäisenä koulupäivänä.

Mikä oikeastaan on laukku ja mitä se ihmisestä kertoo? Laukut paljastavat hyvin esineiden kaksijakoisen merkityksen. Se on tarpeellinen ja hyödyllinen käyttöesine. Se on myös näkyvä asuste, joka voi kertoa laukun käyttäjästä ja valmistajasta. Se voi antaa viitteitä käyttäjän varakkuudesta ja sosiaalisesta asemasta, hänen edustamastaan ryhmästä tai suosimastaan pukeutumistyylistä, muodikkuudesta tai käyttötilanteesta. (Luutonen, M. 2002, 8)

Omassa työssäni halusin korostaa sitä, että laukkuni on ennen kaikkea nykyajassa, ehkä jopa muodissa, mutta samaan aikaan klassinen ja

ajaton. Vuokko Nurmesniemen sanoin; ”ei ole muotia, on vain aika”. Maanläheinen värimaailma ja materiaalivalinnat henkivät vahvasti kotimaisuutta ja kestäväää kehitystä, mikä on mielestäni ajankohtaisia asioita puhuttaessa sukupolvestani, joka on jo kyllästynyt yltiöpäiseen (luonnonvarojen) kuluttamiseen.

Sitran laukkujen kehittämisprojektissa (Tötermän-Lamppu 2000, 37) kirjattiin runsaasti parannusehdotuksia: luonnonläheisyys, ergonomia ja käyttömukavuus, trendikkyys, uudet värit ja materiaalit, huippulaatu, tarinat (ideat), erilaisiin tarpeisiin ja muotoihin mukautuvia tuotteita. Todellisuudessa suomalaisia laukkuja katsottiin markkinoitavan lähes yksinomaan kestävyydellä ja kohderyhmän katsottiin olevan täsmentymätön. Englantilainen Crafts -lehti (Hoggard 1999, 30-35) esitteli käsintehtyjä muotilaukkuja, joissa kiinnostavaa on niiden ainutlaatuisuus, vaihtelevat materiaalit ja käsityön jälki. Artikkelissa myös tutkittiin mikä on tulevaisuudessa laukun tehtävä ja kehittävätkö suunnittelijat laukusta jotain muuta kuin rahan ja muiden tarvikkeiden kauniin kuljetusvälineen.

Kuva 42. Thaimaalaisen Wonder Anatomien paperinen versio Hermèsin Birkin laukusta.

www.rockandfrock.com

Vaikka tutkimani lähteet ovat verrattain vanhoja julkaisuja, asiasisältö ei ole vanhentunut. Materiaalilähtöisyys, sekä laukun ulkonäölliset tekijät ovat vain vahvistuneet 2010-luvulle tultaessa. Laukusta on tullut yhä isompi osa identiteettiä. Vaikka niin sanottu merkkilaukkubuumi isoine näkyvine logoineen onkin jo laantunut, on menty toiseen ääripäähän, jossa materiaali, laatu ja muoto ratkaisevat, nimi ei saa näkyä. Yksilöllisyys on korostunut, ihmiset janoavat tuotteita, jotka eivät valmistu liukuhihnalta ja omaavat vetoavan, sympaattisen tarinan. Muun muassa yksi maailman kuuluisimmista laukkumalleista, *Hermès* muotitalon *Birkin bag*, tehdään edelleen käsityönä alusta loppuun. Kyseisestä laukusta on tullut rikkaiden graalin malja, statussymboli, jos vain sattuvat sellaisen löytämään käsiinsä, tätä kymppitonnin laukkua kun täytyy jonottaa sen hitaan valmistuksen vuoksi joskus jopa vuosia.

Mitä siellä laukussa sitten kannetaan? Kodin Kuvalehden 2500 lukijaa paljasti vuonna 2001 laukkujensa sisällön lehden tekemässä selvityksessä. (Karttunen 2001, 73-74) Vastaajat olivat naisia ja heidän laukuissaan oli yleisesti avaimet, kännykkä, kalenteri, silmälasit, meikit ja muut jokapäiväiset tarve-esineet. Monet kantavat päivittäin mukanaan myös särkylääkkeitä, sadetakkia, eväshedelmiä, ompelutarvikkeita, saksia, nenäliinoja ja laastareita.

Laukuista löytyi paljon muutakin ja laukkujen todettiin painavan keskimäärin jopa kilon. (epäilen tämän keskiarvon kasvaneen vuodesta 2001, ottaen huomioon elektroniikan kehityksen ja tablettien ja suurempien kosketusnäytöllisten puhelimien yleistymisen.) Vastaajista joka kolmas käytti reppua ja vain kaksi sadasta ei käyttänyt käsilaukkua vaan kantoi kaiken tarvitsemansa taskuissaan.

Kuva 43. Ensimmäisiä ideointiluonnoksia.

Hyvässä muotoilussa on jotain ikaikaista. Hyvä ja ajaton tuote syntyy, kun muotokieli ja materiaali tukevat toisiaan saumattomasti, ja muodostavat eheän kokonaisuuden.

Tässä vaiheessa projektia minulla oli vahva tekniikka, sekä ajatus siitä minkälaisen tuotteen halusin valmistaa. Punontatekniikka loi työlleni tietyt rajoitteet, mutta samalla loi koko työn idean; vanha kansanperinne yhdistettynä toimivaan ja nykyaikaiseen käyttöesineeseen.

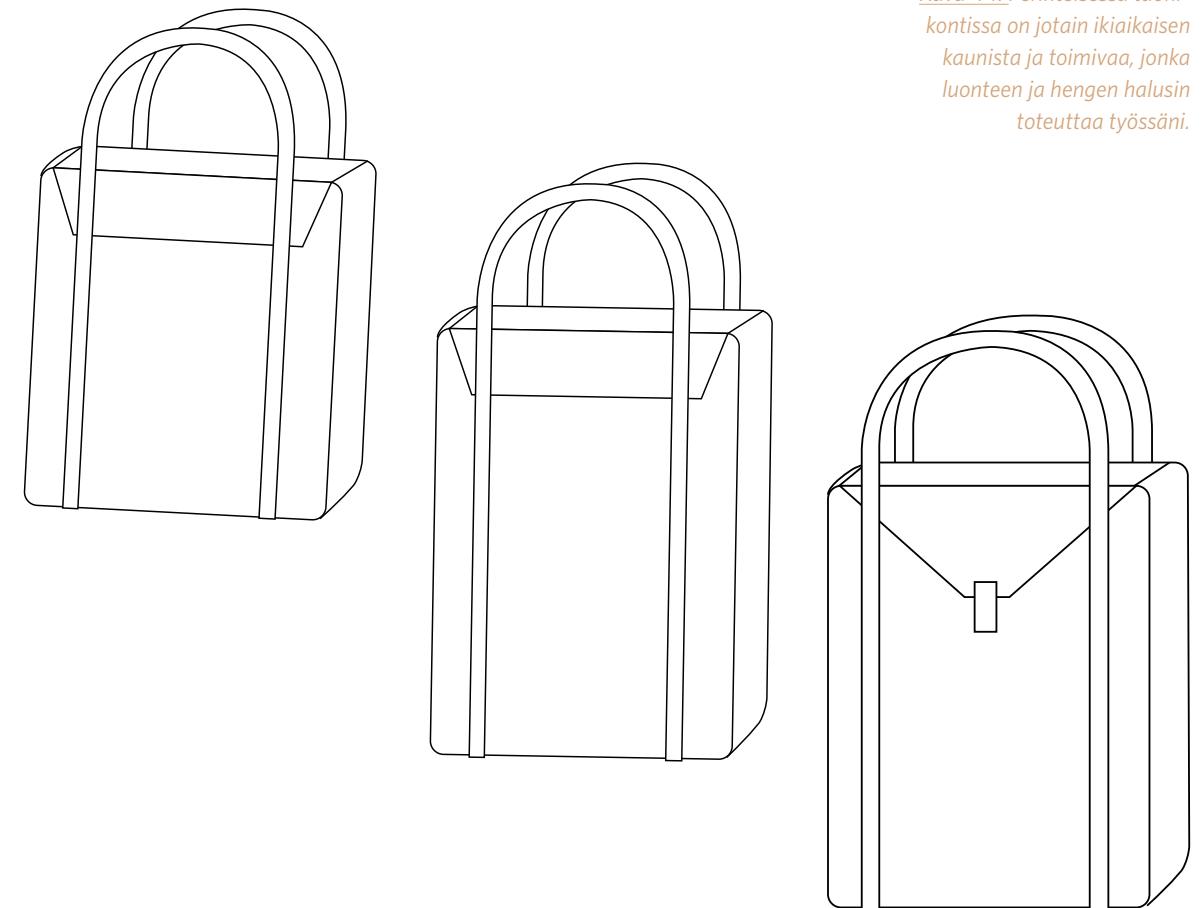
Koska punonta yksinään oli jo niin suuri osa työtäni, en halunnut viedä siitä liikaa huomiota monimutkaisella rakenteella. Kaunis punontakuvio loi

tuotteen ilmeen ja rakenteen, jota halusin lähteä korostamaan sitä tukevin värein ja muodoin.

Olin tähän asti harjoitellut enimmäkseen vinoruutuista punosta, jonka muotokieleen olin eniten viehätynyt. Suoraruutuista monimutkaisempi vinoruututekniikka kulkee suorassa esineessä vinossa, tehden esimerkiksi kulmien muotoilusta haastavampaa, joten näin työlleni järkevimmäksi keskittyä eniten laukun käyttötarkoitukseen ja toimivuuteen, sekä onnistuneeseen perustekniikkaan punonnassa. Uusien punontamuotojen ja tekniikoiden keksiminen olisi kostautunut työni loppuvaiheessa kuluttaessani siihen kohtuuttoman paljon aikaa muiden suunnittelutyön osalueiden kustannuksella.

Kuva 44. Perinteisessä tuohikontissa on jotain ikaikaisen kaunista ja toimivaa, jonka luonteen ja hengen halusin toteuttaa työssäni.

Kuva 45.

IDEA

Pidän tuotteista joissa on jokin juju. Käytän tätä sanaa, koska se mielestäni kuvastaa parhaiten sitä pientä ideaa, yksityiskohtaa, joka tekee tuotteesta erikoisen ja mielenkiintoisen. Se ahaa-elämys joka syntyy jujun oivalluksesta.

Luonnostellessani ensimmäisiä hahmotelmia laukusta huomasin yhden yhdistävän tekijän, laukun taskut. Piirsin eri kokoisia ja näköisiä taskuja automaattisesti jokaiseen luonnokseen. Laukku ilman taskuja olisi mielestäni vähän kuin housut ilman vetoketjua, vähän hupsu ja epäkäytännöllinen. Siihen aikaan kun tuohikontteja oli oikeasti päivittäisessä käytössä ihmiset tuskin kantoivat niin paljon tavaraa mukanaan kuin 2010-luvun kaupunkilainen, joten tässä asiassa modernisointi oli ehdottomasti tarpeen. Lähdin nyt tietoisesti korostamaan laukun taskuja. Piirsin ja hain

inspiraatiota olemassaolevista eri kokoisista ja muotoisista taskuista. Mietin taskujen käyttötarkoitusta, kiinnityksiä ja ulkonäköä. Mikä tekee taskusta toimivan?

Syntyi ajatus laukusta, jonka käyttäjä voisi rakentaa itse itselleen toimivaksi erilaisista yksiköistä. Taskuja tulisi olemaan eri muotoisia ja kokoisia, jokaiselle etukäteen suunniteltu käyttötarkoitus, jota kuitenkin olisi helppo varioida. Taskut myös saisi irroitettua ja kiinnitettyä laukun punottuun runkoon haluamaansa järjestykseen. Käyttäjä voisi joko jättää vain yhden taskun etupuolelle ja säilyttää loput taskut laukun sisäpuolella, tai kiinnittää kaikki laukun ulkopuolelle.

Koska taskut olisi irroitettavia, ne kulkisivat mukana myös muiden laukkujen kanssa, tai jopa yksinään clutchina, hihnattomana iltalaukkuna.

Kuva 47. www.madewell.com

Kuva 48. www.madewell.com

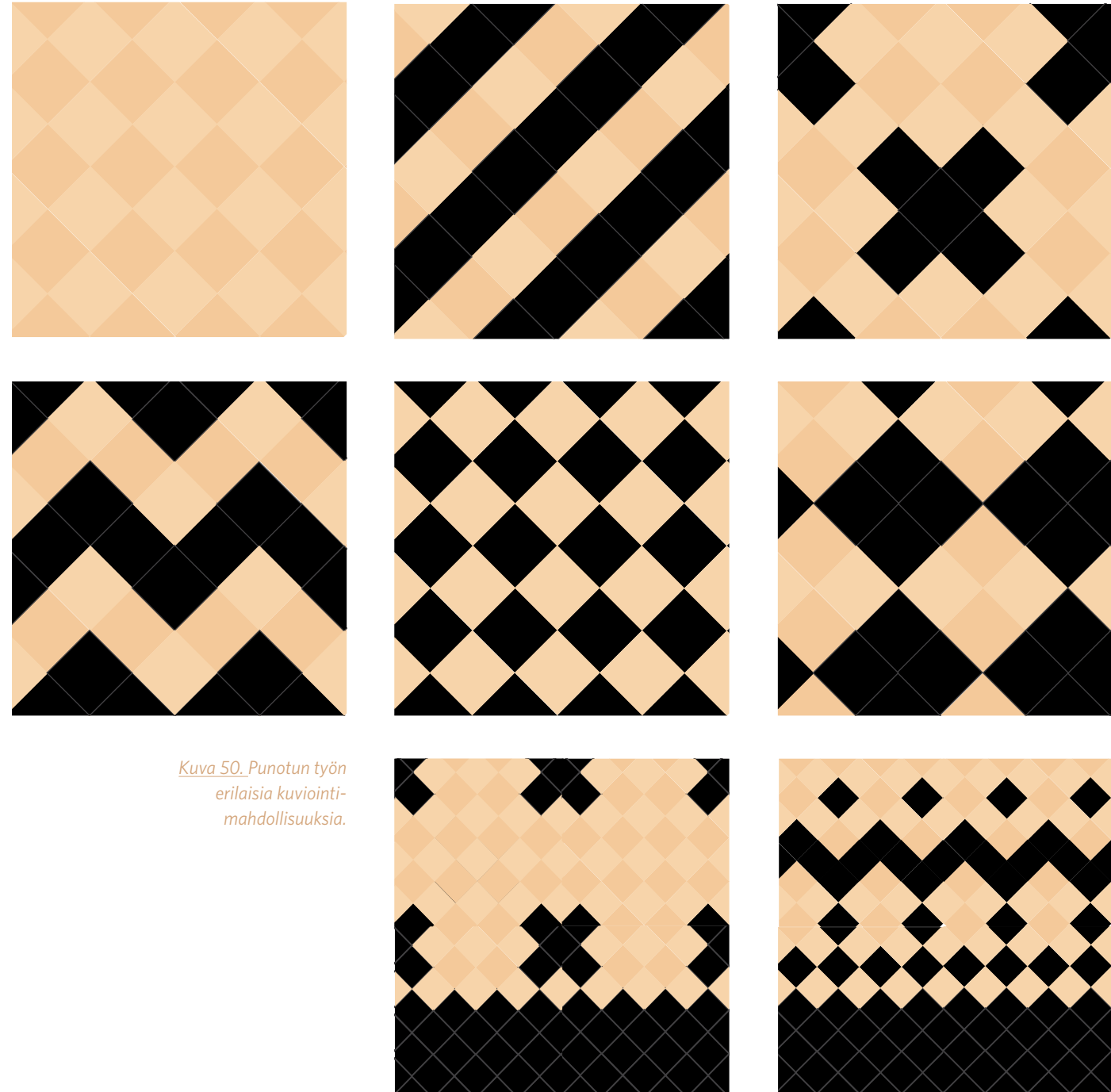
Kuva 49. www.madewell.com

Kuva 46. www.madewell.com

KUVIO

Punottaessa syntyy pinta, joka muodostuu lomit-
tain pujotelluista nauhoista ja siitä muodostuvista
ruuduista. Lähdin tutkimaan voisinko työssäni hy-
väksikäyttää näitä ruutuja eri värein ja tekstuurein.

Lähestyin punoskuviota kuin pintaa pikseleitä.
Vinoruudun muotoisia pikseleitä värittämällä
pystyisin muodostamaan punotulle pinnalle kuvi-
oita, jotka loisivat mielenkiintoisia yksityiskohtia
laukkuun. Koska kuvioiden luominen tapahtuisi jo
valmiin punotun rakenteen päälle, ei se vaikuttaisi
esimerkiksi punosnauhojen valmistukseen, vaan
tapahtuisi viimeisenä työvaiheena laukun pinnalle.

*Kuva 50. Punotun työn
erilaisia kuviointi-
mahdollisuuksia.*

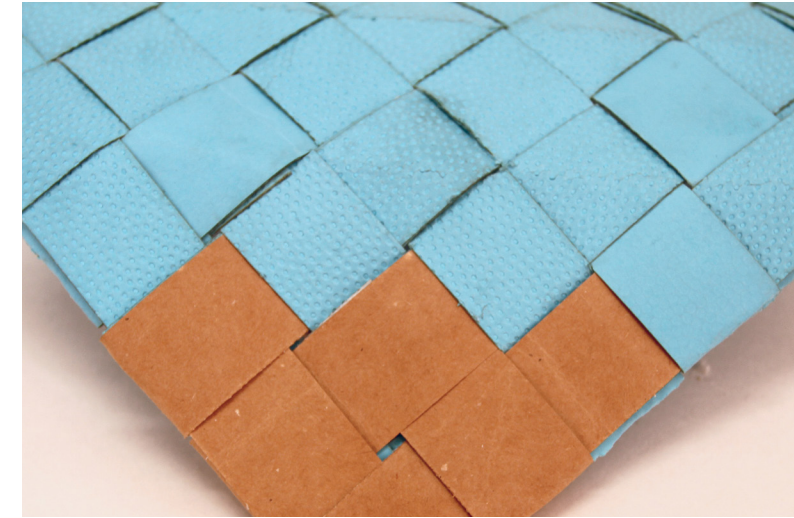
MATERIAALI

Punonta tekniikkana loi tiettyjä rajoituksia materiaalivalintaan. Nyt kun hallitsin tekniikan ja tiesin miten punontatekniikalla luotu tuote syntyy, pystyin rajaamaan suorilta ulos materiaalit, jotka eivät toimineet. Liian ohut kartonki ei tehnyt tuotteesta tukevaa, mutta liian paksu hankaloitti punomista siinä määrin, ettei parsiminen enää onnistunut kauniisti. Kartonki yleensäkin ei kestä kovaa taivuttelua, tai ainakaan siihen jälkiä jättämättä.

Materiaalilähtöinen suunnitteluni oli tässä vaiheessa projektia muuttanut hieman luonnettaan. En sanoisi, että se ei pitänyt enää paikkaansa, mutta oikeaa materiaalia metsästäessä suunnitteluni oli samalla painottunut enemmän tekniikkaan ja muotoon.

Aloin kyseenalaistamaan aiempia suunnitelmiani tulevasta materiaalista. Mitä materiaalia ylipäänsä pystyin käyttämään punontaan, ja mikä olisi oikea valinta? Aloin miettimään halusinko ylipäänsä tehdä opinnäytetyöstäni ennen kaikkea toimivan käyttöesineen, vai lähtisinkö viemään työtä eksperimentaalisemmaksi. Kartonki materiaalina alkoi vahvasti vaikuttamaan siltä, että se veisi projektiani jälkimmäiseen suuntaan, enkä ollut yhtään varma oliko se sitä mitä työltä lähdin hakemaan.

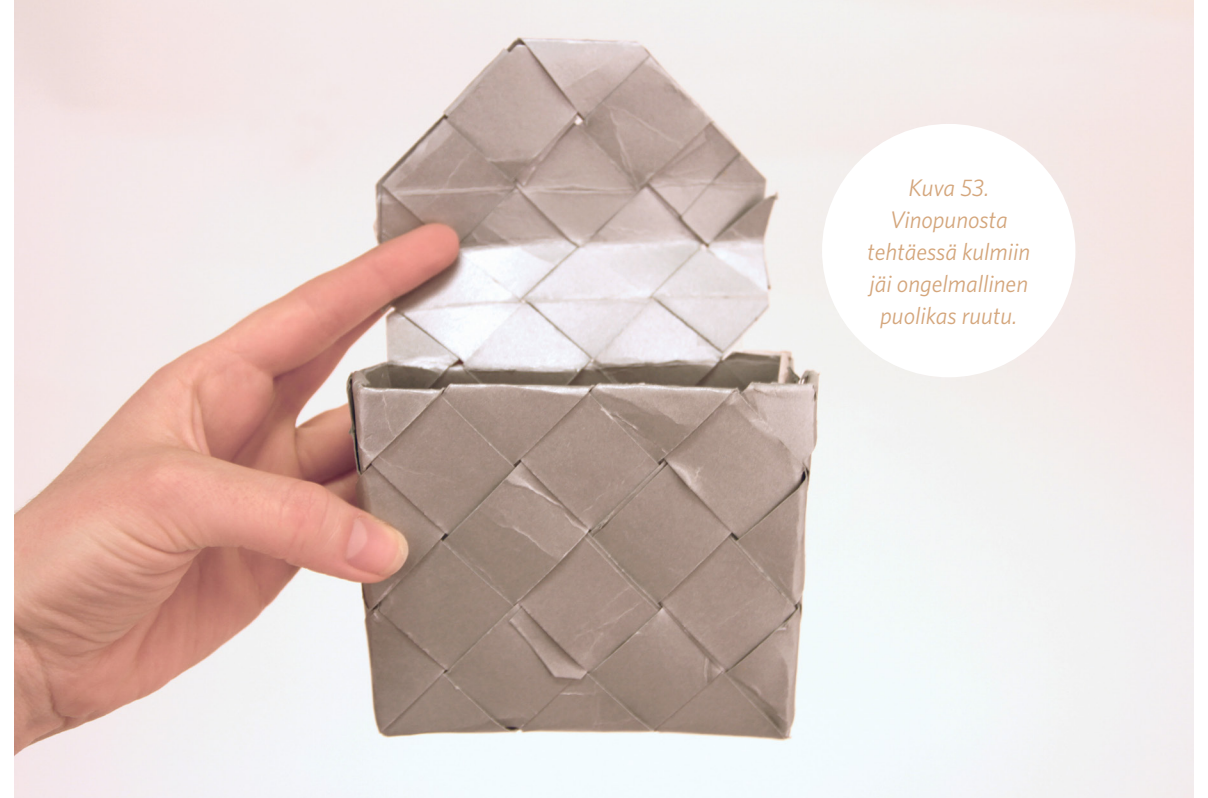
Protoiluun kartonki kuitenkin soveltui hyvin, ja jätinkin materiaalivaihtoehdot vielä hetkeksi takalalle pohdintaan, jotta saisin tuotteen muotoiluun eteenpäin.

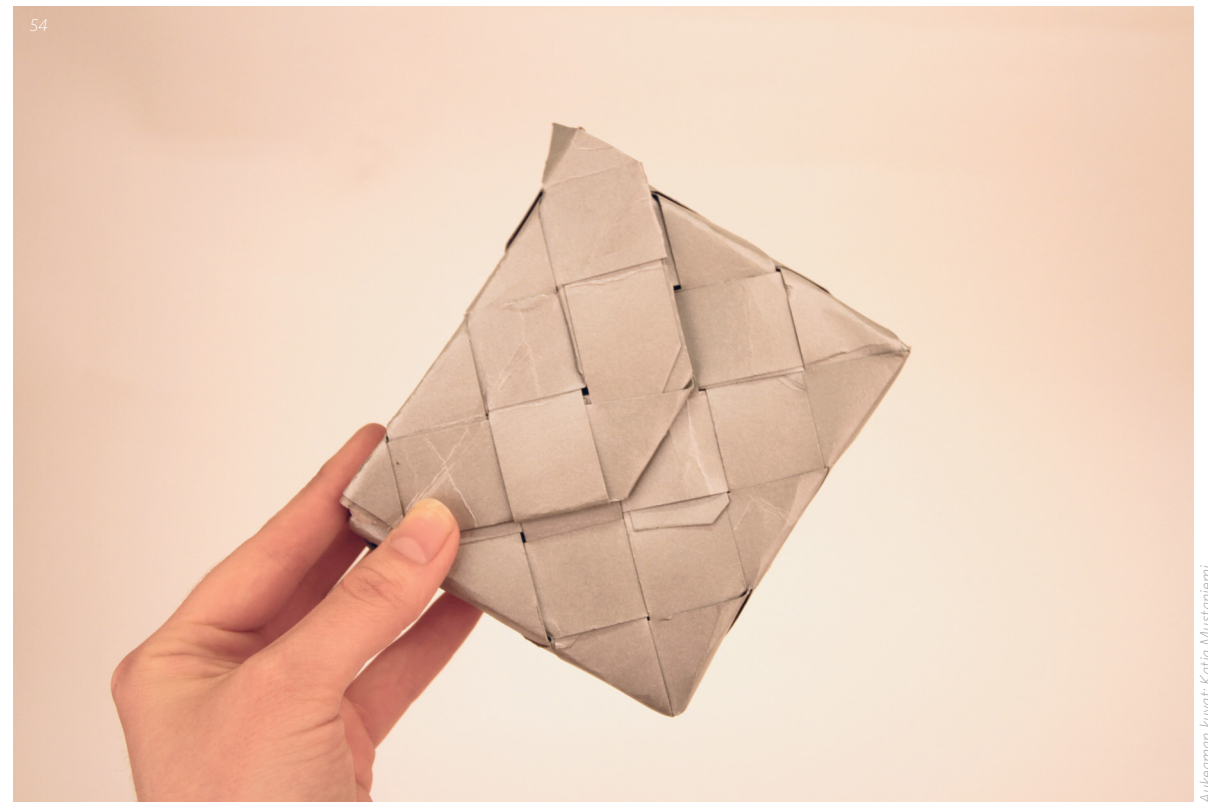
Kuva 51. Harjoittelin punontaa kotiluokasta löytyneillä ylijäämäkartongeilla.

Kuva 52. Lähdin tutkimaan 240g:sen kartongin käyttäytymistä punottaessa. Vino-ruutuista kuviota tehdessä kulman ja läpän yhtymäkohta osoittautui haastavaksi.

Kuva 53.
Vinopunosta
tehtäessä kulmiin
jäi ongelmallinen
puolikas ruutu.

Kuva 57. Ruskea ja valkoinen kartonki on lisätty protomalliin kuviokokeiluna, eli punomalla rakenteen päälle uusi kerros toisella värillä.

Kuva 58. Kartongilla toteuttuna laukun muoto syntyi helposti, mutta reunojen taitoksia oli vaikea saada siisteiksi.

Kuva 60. Antalixen näytekansiesta löytyi inspiroivia värejä.

Kuva 61.

Vektoriluonnostelua jossa hahmottelin tulevia värisävyjä. Halusin pitää yleisilmeen neutraalina käyttäen luonnonläheisiä ruskean sävyjä, joihin lisäsin korostusväriksi kirkkaampia pastellinsävyjä.

www.asos.de (taustakuva)

PROTOMALLI

Hahmomallin valmistus oli yksi tärkeimmistä työni vaiheista. Olen aina hahmottanut tekemäni suunnittelun kunnolla vasta, kun olen saanut kolmiulotteisen kappaleen käsin kosketeltavaksi. Kappaletta pyöritellessäni näen heti toimiiko muoto, ja mitä ratkaisuja pitää vielä hioa. Usein pyörittelen ideoita paperilla liiankin pitkään, koska proton tekovaiheessa näen yleensä ratkaisun heti selkeästi.

Protomallia tehdessä suurimmaksi ratkaistavaksi asiaksi nousi laukun mittasuhteet ja koko. Mallaamalla eri kokoisia pahvisia laatikoita kaverideni selkiin, sain ideoita minkä kokoisen tuotteen halusin valmistaa. Koska tuohikontit ovat aikanaan palvelleet suurienkin tavaroiden kantovälineinä, halusin tuoda saman, ehkä jopa hieman ylisuuren, fiiliksen tuotteeseen.

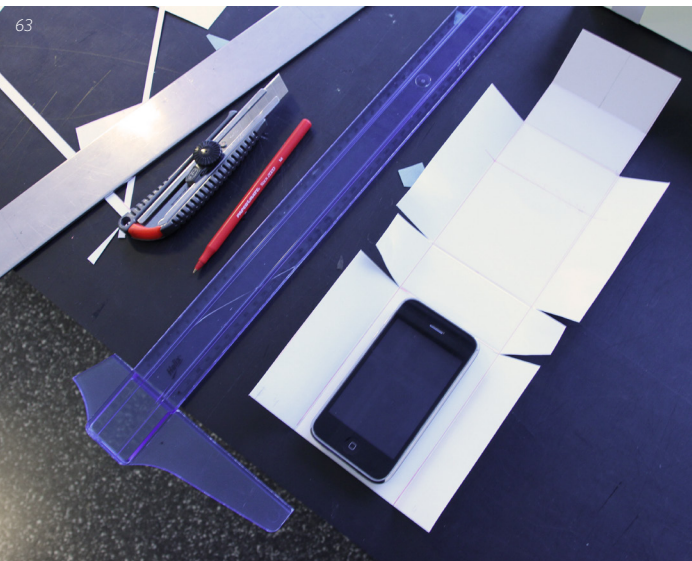
Koska kohderyhmänä on toiminut läpi projektin niin minä, kuin ympärilläni olevat ihmiset, ystävä-

ni, kaupunkilaiset nuoret aikuiset, koin pystyväni samaistumaan ongelmaan jota lähdin ratkaistamaan. Tavarat tulivat olla löydettävissä ja hyvässä järjestyksessä. Myös esineet, joita kannoin mukani olivat linjassa kohderyhmän kanssa; puhelin, kalenteri, lompakko, luonnosvihko, tusseja, ulkoinen kovalevy, silmälasit, avaimet, sekä sekalainen nippu repun pohjalla pyöriviä pikkutavaroita. Jos ei oteta huomioon alaani liittyviä pieniä eroja, on nämä tavarat mielestäni hyvin universaaleja.

Valmistin nestekartongista taskumalleja eri esineille, sekä mallasin niitä itse laukun rakentamiseen. Kuinka monta mahtuisi vierekkäin, ja kuinka hyvin taskujen paikka olisi varioitavissa? Kuinka monta eri versiota tulisin valmistamaan yhdestä mallista, ja montako eri mallista taskua tulisi olemaan? Tässä vaiheessa projektia vain aika oli rajana.

Kuva 62. Tyhjensin oman reppuni sisällön tutkiakseni mitä ja minkä kokoisia esineitä kannan mukani. Niiden mitoilla valmistin valkeasta nestekartongista hahmomalleja.

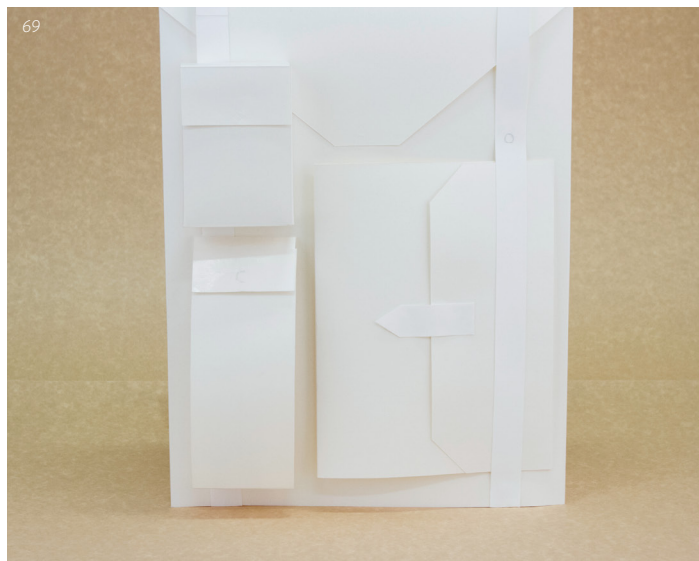
Kuva 65. Jotta taskujen paikkaa voisi vaihdella mahdollisimman monipuolisesti, tuli ne mitoiltaan sopia niin toisiinsa, kuin myös laukun runkoon.

Kuva 66. Laukun haluttu koko hahmottui mallaamalla eri kokoisia protoja luokkakavereilla.

Aukeaman kuvat: Katja Mustaniemi

*Kuvat 67-69.
Erilaisia taskujen
malleja ja sommitelmia.*

*Kuva 70. Protomalliin tehdyt olkahihnat aut-
toivat hahmottamaan niiden ideaalia pituutta
sekä kokeilemaan erilaisia kiinnitysratkaisuja.
Jotta paino jakautuisi tasaisesti, tuli hihnat
kiinnittää tarpeeksi monesta kohdasta laukun
rakenteeseen.*

Aukeaman kuvat: Katja Mustaniemi

MATERIAALI 2

Ennen kuin pääsin työstämään tuotetta, tuli päättää lopullinen käytettävä materiaali. Tästä oli muodostunut opinnäytetyöni eniten päänvaava aiheuttava tekijä. Monien näytetilausten ja materiaalipohdintojen jälkeen en ollut innostunut mistään tarpeeksi.

Juuri ennen toiseksi viimeistä seminaaria, kun aloin vaipumaan jo pienimuotoiseen epätoivoon, tein täydellisen uuden löydön. Löysin uusionahan, josta olimme osastollemme saaneet pienen määrän näytteitä. Materiaali vaikutti hyvin lupaavalta sen paksuudesta huolimatta. Nopeiden kokeilujen jälkeen nuuttaaminen ja leikkaaminen onnistui pehmeään materiaaliin hyvin.

Idea tässä lahtelaisen *Private Case* yrityksen käyttämässä materiaalissa oli juuri sitä, mitä olin etsinyt; kierrätetty ja kestävä. Nahkateollisuudesta syntyy paljon hukkapaloja, joista ei uusia tuotteita enää pystytä valmistamaan niiden pienen koon vuoksi,

mutta uusiokäyttämällä nahka saa uuden elämän. Hukkapalat murskataan ja sekoitetaan sidosaineseen, joka tekee eri nahkatyypeistä valmistettuun materiaaliin tasalaatuisen ja kestävän, hieman kumimaisen pinnan. Private Casen valikoimassa on myös värjättyjä nahkoja, mutta omaa työtäni ajatellen ihastuin kauniin luonnollisen ruskeaan väriin, joka hauskasti ensimmäisiä ideoitani pohjaten muistuttaa vahvasti ruskeaa kartonkia. Tätä ruskeaa ei myöskään ole kemiallisesti värjätty, joka oli oikein tervetullut lisäominaisuus.

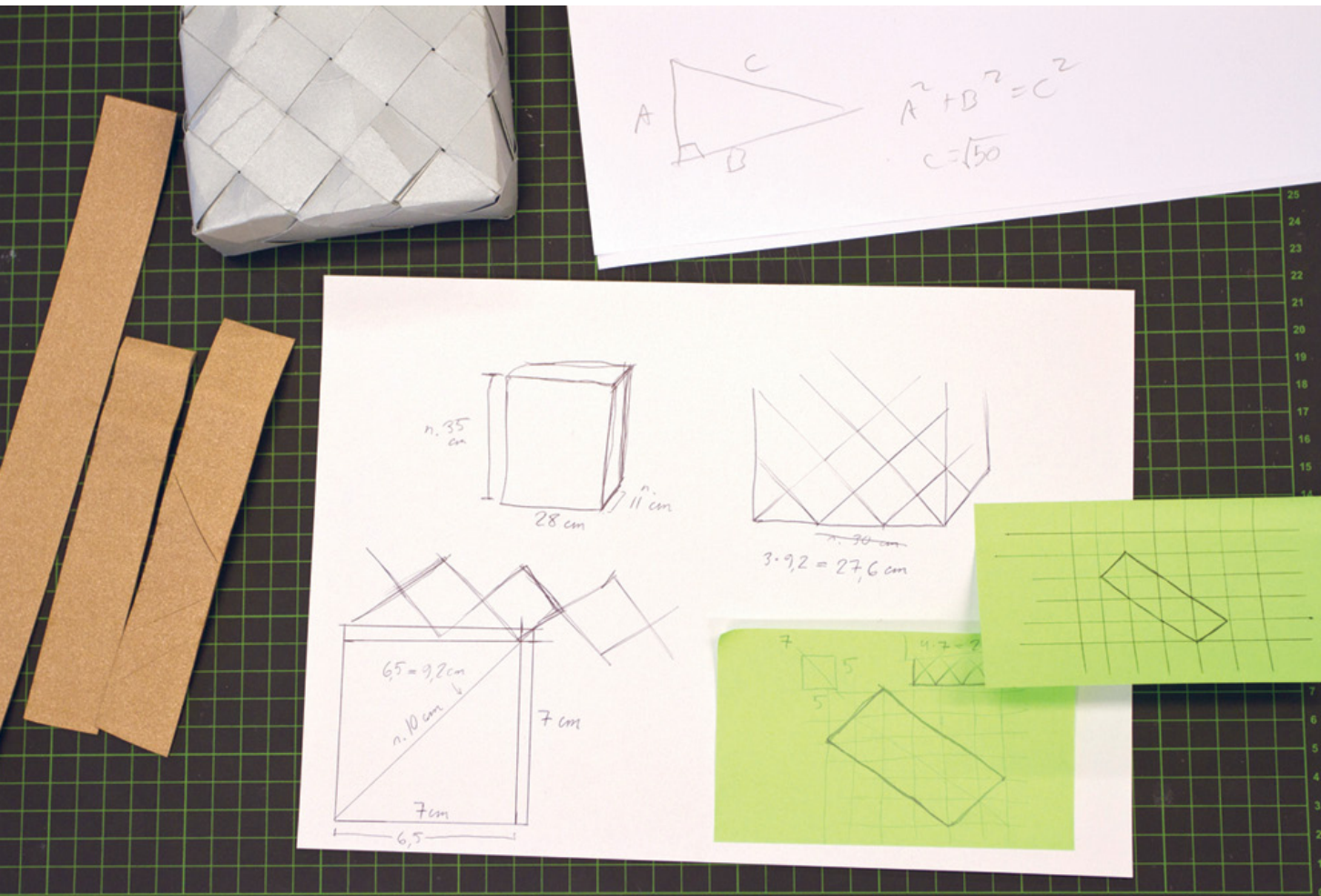
Otin Private Casen *Ari Korolaiseen* yhteyttä, jonka kanssa sovimme opparini sponsoroinnista. Tehdäällä käydessäni tuotantotyöntekijät esittelivät minulle heidän työtilojaan, erilaisia nuuttaus- ja preeglaus koneita, sekä kiinnitysratkaisuja joita he ovat käyttäneet tuotteissaan. Pystyin nyt rajamaan realistiset vaihtoehtoni myös kiinnitysratkaisujen suhteen, joten vierailusta oli suunnaton apu projektilleni.

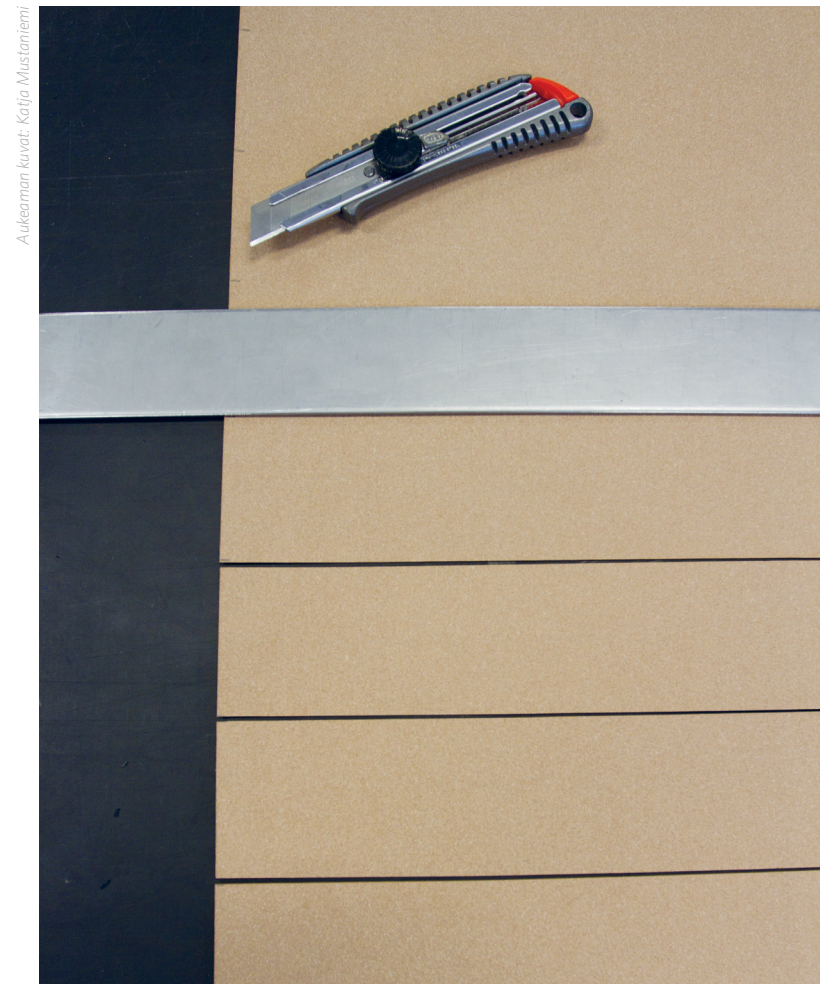
Kuva 71. Ensimmäisiä puonontakokeiluja kierrätysnahalla.

TEKOPROSESSI

Kuva 72. Punontanauhojen leveys tuli olla jaollinen laukun halutulla mitalla. Vinoruutuista punottaessa täytyi muistaa, että laukun pohjan pituus mitataan punottaessa muodostuneiden ruutujen läpimitasta, ei sivun pituudesta. Myös pohjan syvyys tuli huomioida mittoja suunnitellessa, koska laukun kulmat voi tehdä vain punosnauhojen risteyskohtiin.

Kuva 73. Jotta sain laukusta halutun kokoisen, päädyin 6,5 cm:n punosnauhojen paksuuteen. Paksummat punosnauhat teki rakenteeseen siistin ja jämäkän, tuohikonttimaisen fiiliksen.

Kuva 75.
Leveiden punosnauhojen
ansiosta repun rakenne
syntyi nopeasti ja oli
miellyttävä punoa.

Kuva 76. Toisena tuotteena punoin isoimman
clutch/ipad -taskun. Taskuissa käytin kapeampaa
punosnauhaa, jonka mitoitin aiemmin tekemäni
protomallin mukaan.

Olin tiedostanut materiaalin paksuuden tuomat ongelmat punottaessa jo aiemmin, mutta tässä vaiheessa tekoprosessia uusien muotoiluratkaisujen tekeminen tuli ajankohtaiseksi. Olin punonut tuotteet niiden lopulliseen korkeuteen, mutta täysin oikeaoppinen tuohenpunontapäätely tekisi rakenteesta liian paksun – kulmat eivät taipuisi tasaisen kauniisti.

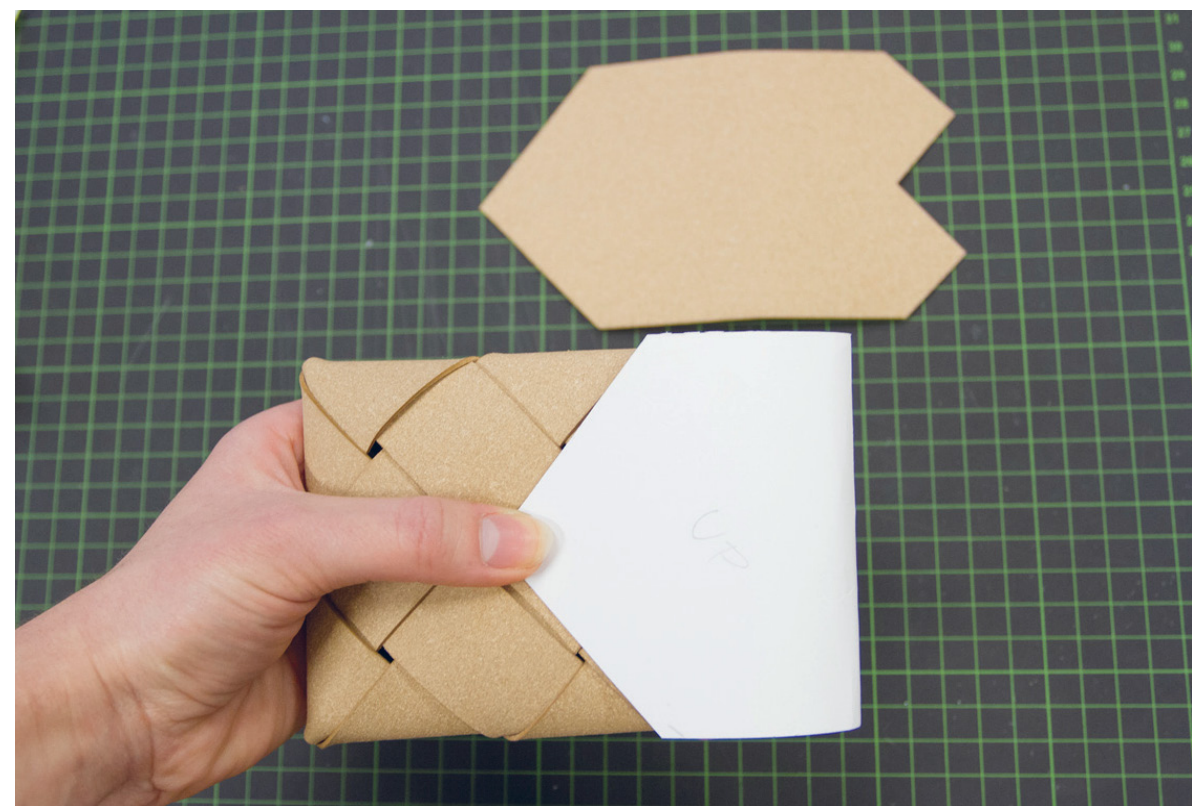
Koska reppu oli kooltaan ja punosnauhoiltaan taskuja huomattavasti suurempi, pystyin käyttämään päätelyä repun etuosassa. (kuva 77) Pitääkseni materiaalipaksuuden toivottuna, en kuitenkaan parsinut nauhoja pitkälle repun rakenteeseen, vaan katkaisin ja taitoin nauhojen päät yhden ruudun päähän reunasta. Jotta nauhojen päät eivät ajan kanssa lähtisi nousemaan rakenteesta, liimasin ne piiloon joustavalla kontaktiliimalla. Tein saman ratkaisun isoimman clutch-taskun kohdalla (kuva 76 sivulla 81).

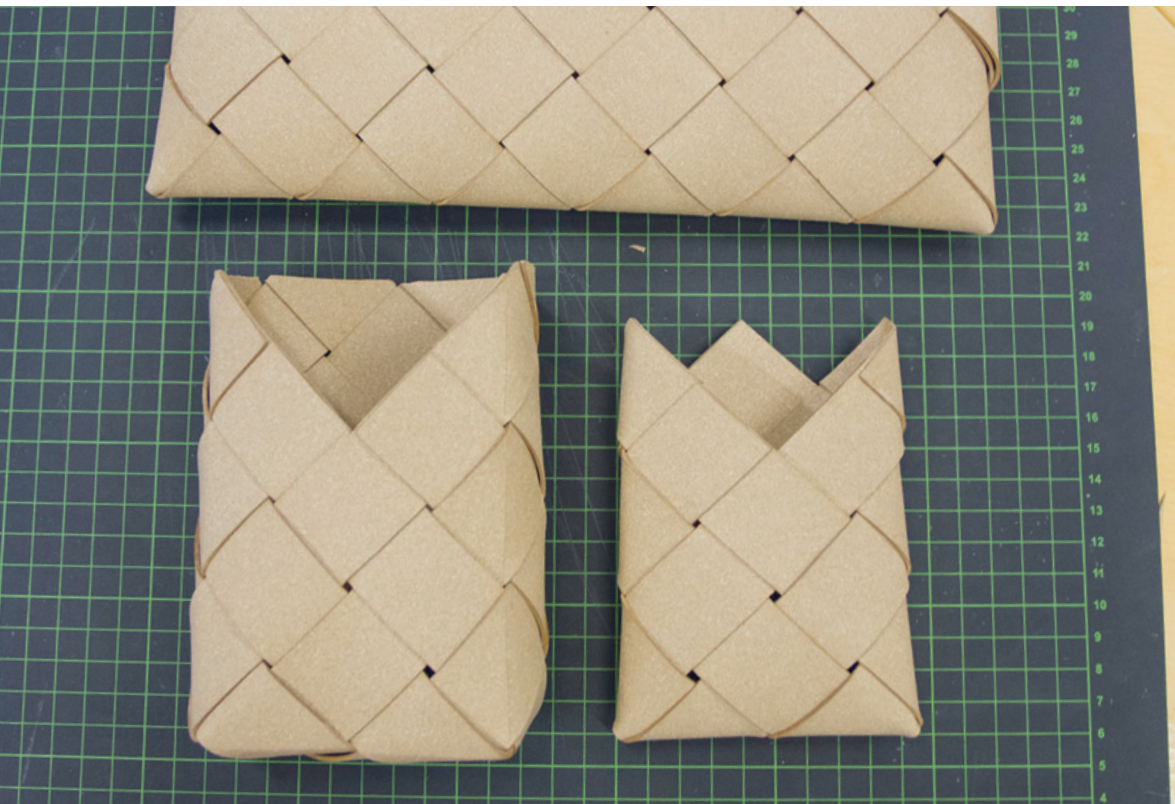
Koska pienempien taskujen kohdalla taitoskulma ei tullut kysymykseen, ratkaisin ongelman katkaisemalla punosnauhat ennen käännöstä. Syntyi tasainen ja siisti reuna, joka jätti tilaa itse säilytettävälle tavaralle, sekä varmisti että reunat pysyisivät siistinä kulutuksessa. Hyväksikäytin punoessa käyttämiäni pyykkipoikia reunojen liimauksessa (kuva 78).

Pohdintojen ja testaamisen jälkeen tulin päätökseen jättää taskujen läpät punomatta. Koska läpässä olisi monta pääteltävää reunaa, sekä sen pitäisi taipua kauniisti ja helposti, ei kierrätysnahalla punonta tulisi toimimaan niin hyvin kuin olisin halunnut. Päädyin leikkaamaan läpät suoraan muotoonsa nahasta ja viiltämään siistit taitokset mattoveitsellä taitekohtiin. Tämä oli mielestäni onnistunut päätös myös lopullisen tuotteen visuaalisuudelle. Tasaiset pinnat rauhoittivat punottua struktuuria ja toivat vaihtelua tuotteen ilmeelle.

Kuva 80.
Koska käsinpunottu rakenne ei ollut täysin symmetrinen, täytyi repun ja taskujen läpät jokainen mallata sopiviksi paperisia hahmomalleja käyttäen.

Kuva 81. Tässä vaiheessa prosessia punontavaihe oli ohi ja rakenteet jäivät odottamaan läppien maalausta.

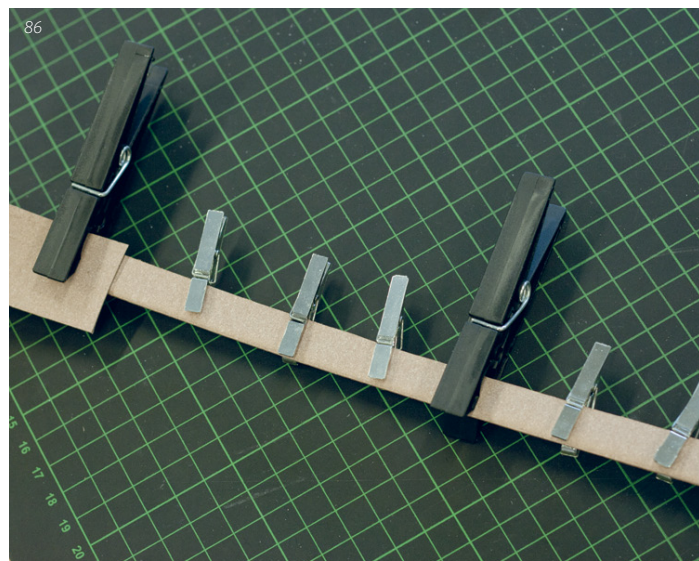
Kuva 82. Koska kierrätysnahen värivalikoima ei suoraan tarjonnut minulle haluamaani sävyä ruskean rinnalle, lähdin testaamaan nahan spraymaalausta. Taval- linen spraymaali halkeili herkästi, eikä kestänyt materiaalin taivuttelua.

Kuva 83. Löysin suutarilta täydellisen sävyisen nahkamaalin, joka toimi kierrätys- nahalle erittäin hyvin.

Aukeaman kuvat: Katja Mustaniemi

*Kuva 85. Kun repun ja taskujen läpät oli liimattu paikoilleen, aloin mallaa-
maan kantohihnojen paksuutta
ja pituutta. Läppien sulkemismekanis-
mina toimii vahvat magneetit, jotka
liimasin läpän sisäpuolelle erikseen
leikatun nahkapalan ja läpän väliin.
Magneettien vastakappaleet on su-
jautettu piiloon ja liimattu punotun
rakenteen sisään.*

*Kuva 88.
Taskujen taakse
tulevat kiinnitysnauhat
saivat viistot päät
ja reiät tulevia
neppareita varten.*

Aukeaman kuvat: Katja Mustaniemi

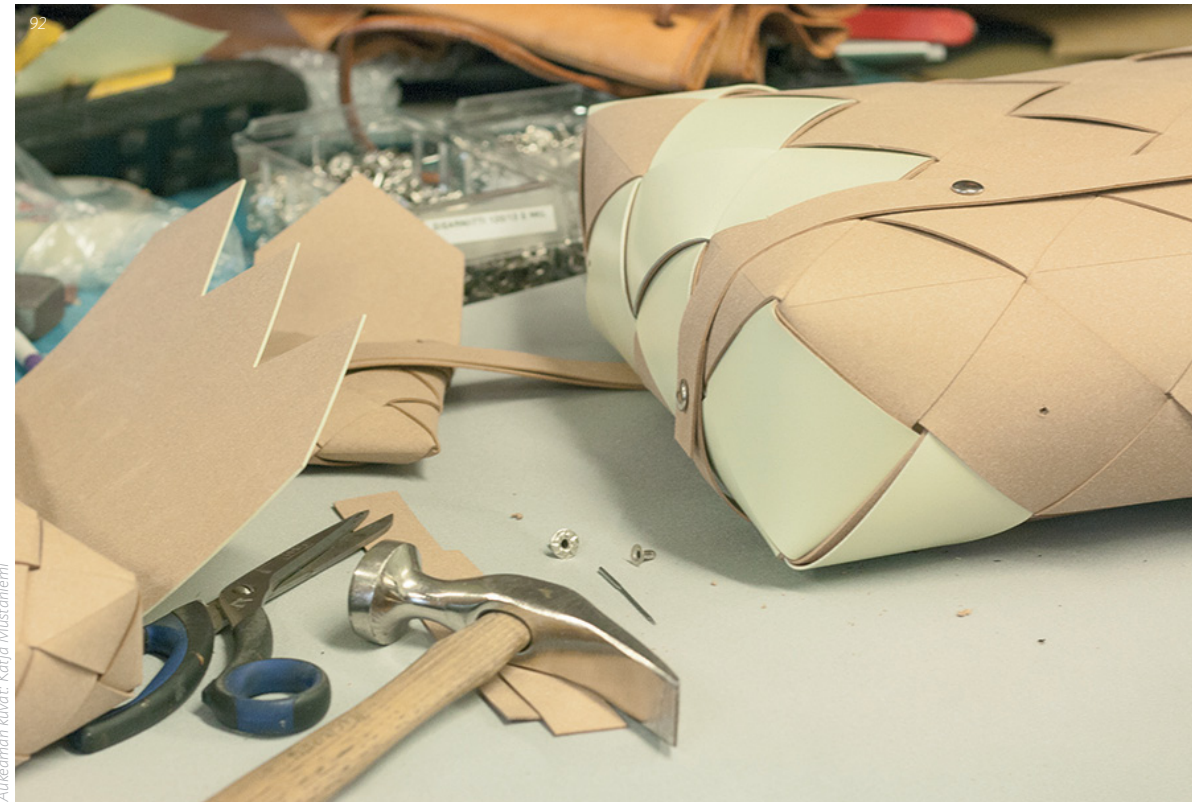

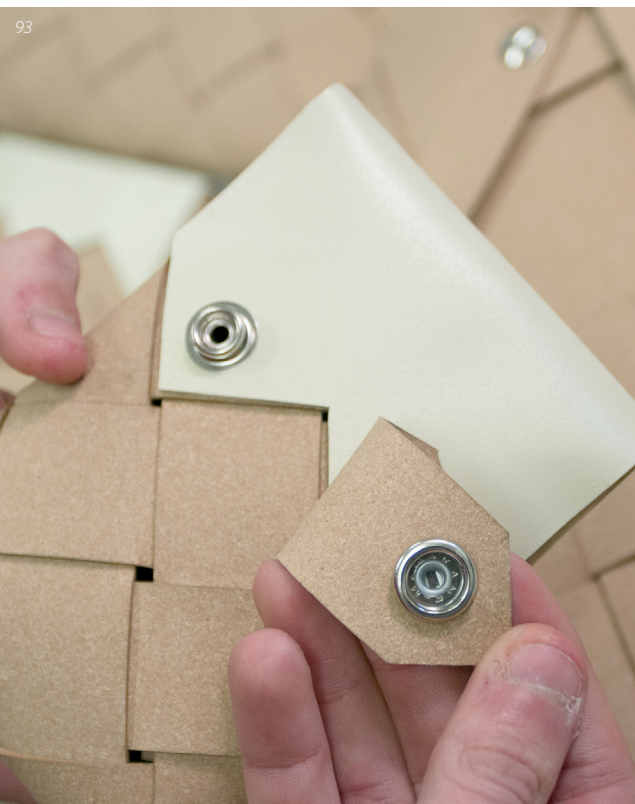
Kuva 89. T:mi Kolehmainen suutarimestari Tuomo Rokka hakkasi repun metalliosat kiinni hänen työtiloissaan Lahden Rauhankadulla.

Kuva 90. Katkaisin paksusta metallikettingistä lenkit olkahihnoja varten.

Kuva 91. Koska repun materiaalin paksuus vaihteli eri kohdissa, tarvitsin eri pituisia kiinnitysniittejä.

Kuva 94. Taskujen kiinnittäminen reppuun tapahtuu pujottamalla lyhyt neppareilla varustettu hihna ristiin repun etuosaan kiinnitetyn kantohihnan kanssa.

Kuva 95. Kiinnityspalat ovat kiinni kahdella nepparilla tehden niistä kaksikäiset ja kokonaan irroitettavat.

Kuva 96. Ratkaisin olkahihnojen säädettävyyden neppareilla. Hihnat voi vetää ylös kiinni silloin, kun reppua kannetaan kantokahvoista.

STUDIOKUVAUS

Kuva 97.
Yksivärinen ja selkeä tuotekuvaus pitää huomion itse tuotteessa.

www.com-pa-ny.com

Kuva 98.
Trendi-lehden numeron 03/13 lisäksi löysin kuvausinspiraatiota australialaisesta Frankie lehdestä, jonka numeroita ostin Melbournessa vuonna 2011.

Sivun kuvat: Katja Mustaniemi

Kuva: Katja Mustaniemi

Kuva 100. Mallini Saara Varala sekä kuvaajana toiminut veljeni Tommi Mustaniemi.

Kuva: Tommi Mustaniemi

Kuva 101. Valkoiset Month of Sundayn housut olivat lainassa Kukanekon myymälästä. Kuvassa 102 näkyvä Marimekon raitamekko oli lainassa Pia Olliselta, muu tuotekuvissa esiintyvä vaatetus löytyi omasta vaatekaapista.

Kuva: Katja Mustaniemi

*Kuva 102
Tuotekuvissa näkyvä valkoinen pinnatuoli oli lainassa Jenni Hokkaselta.*

Kuva: Tommi Mustaniemi

TUOTEKUVAT

Aukeermon kuvot: Katja Mustoniemi

Aukeaman kuvat: Tommi Mustaniemi

Aukeaman kuvat: Tommi Mustaniemi

Aukeaman kuvat: Tommi Mustaniemi

Aukeaman kuvat: Tommi Mustaniemi

Kuva: Katja Mustaniemi

Kuva: Tommi Mustaniemi

LOPUKSI

Tuokko

Repun nimi johtaa sanasta

*‘Tuokkonen’, mikä tarkoittaa tuohesta tehtyä
pienekköä nelikulmaista astiaa, tuohista*

Opinnäytetyöprojektini ei olisi voinut olla an-
toisampi. Kun nyt, valmis tuote edessäni katselen
taaksepäin, olen hämmästynyt kuinka omalla
painollaan muotoiluprosessi kulki.

Tuokkoa tehdessä kuljin usein intuition varassa.
Koska tuote on uniikki, enkä ollut itse aiemmin
tehnyt mitään vastaavaa, täytyi sokeasti luottaa
omaan vaistoon ja makuun, sekä mielikuvaan joka
minulla oli tulevasta tuotteesta. Otin pienen
riskin tekemällä jotain, minkä onnistuneesta ulko-
muodosta ei ollut takuita.

Jos jotain olisin muuttanut, olisi se ollut itse teko-
prosessin aiemmin aloittaminen. Koska materiaa-
livalinta aiheutti suurimmat ongelmat, en päässyt
valmistamaan tuotetta vasta kuin viimeisen
kuukauden aikana. Olin nauttinut tekemisestä
enemmän, kun olisin voinut pohtia valintojani rau-
hassa. Olen tästä huolimatta erittäin tyytyväinen
lopputulokseen, enkä usko että olisin ajan kanssa
tehnyt kirjoakaan toisin. Deadline pakottaa pää-
töksiin jotka syntyvät intuitiolla, mikä taas tuottaa
usein niitä parhaimpia ideoita.

Tuokko on muuttanut omaa identiteettiäni muo-
toilijana. Tunnen osaamiseni avaruneen, enkä
koe rajoittuvani vain graafiseen suunnitteluun
ja pakkausmuotoiluun, vaan pystyväni laajenta-
maan osaamistani monelle osa-alueelle tarpeen
vaatiessa.

Olen saanut jonkin verran jälleenmyyntikyselyitä
Tuokosta. Kesäkuussa reppu matkustaa Berliiniin
DMY International Design Festival tapahtumaan
jossa koulullamme on nyt ensi kertaa oma osasto,
ja uskon tämän herättävän mielenkiintoa tuotet-
tani kohtaan. Olen alkanut harkitsemaan Tuokon
tekemisen jatkamista, mikä kuitenkin vaatisi
minulta tekijänä todella paljon. Punontatekniikka
on ja tulee aina olemaan käsityötä. Koska opin-
näytetyönä tekemäni yksilö on samalla ensim-
mäinen kappale, protomalli, meni sen tekemiseen
ymmärrettävästi paljon aikaa. Voisin kuvitella
tekeväni jo seuraavan kappaleen valmiiden mitto-
jen mukaan hyvinkin järjestelmällisesti ja huomat-
tavasti nopeammin.

Olen lähdössä kesäkuussa 2013 takaisin Australi-
aan, missä suoritin työharjoitteluni, enkä ole pois-
sulkenut mahdollisuutta jatkaa Tuokon valmistus-
ta siellä. Näen suuren potentiaalin Melbournessa,
jossa uniikit ja laadukkaat skandinaaviset tuotteet
ovat hyvin arvossaan ja haluttuja.

Tänäpäivänä jo harvinaisen taidon, tuohenpunon-
nan tuominen nykyaikaan oli yksi työni tavoitteis-
ta, jossa onnistuin mielestäni hyvin. Ajatus siitä,
että innostaisin työlläni muitakin tutustumaan
tähän katoavaan käsityötekniikkaan, saa minut
iloiseksi. Aion ehdottomasti pitää taidon yllä,
sekä mahdollisesti hyväksikäyttää sitä tulevissa
projekteissani.

KIITOS

*Tuomo Rokka (Suutari T:mi Kolehmainen), Anelma
Virolainen (Kuopion kansalaisopisto), Ari Korolainen
(Private Case), Tommi Mustaniemi, Saara Varala,
Jenni Hokkanen, Arja Mustaniemi, Antero Mustaniemi,
Vincent King, Noora Nylander, Essi Pullinen, Kari Halme,
Jonna Tammisto (Kukaneko), Neppinapin sekä kan-
gaskauppa Wexlerin henkilökunta, Elisabeth Vesanto,
Maria Okkonen, Nikolo Kerimov, August Salo sekä muut
tukeneet kanssaopiskelijat ja ystävät.*

KUVALÄHTEET

s. 15 (Aihe)

2. <http://www.mediapalvelu.info/lovari/images/image.php?id=93>. Viitattu 19.2.2013.

s. 19 (Punonta)

3. <http://cargocollective.com/laura-dempsey/Rust-Belt-Jungle-35mm> Viitattu 19.2.2013.

s. 42-43 (Suomi-inspiraatio)

31. <http://www.vastavalo.fi/vanha-tupa-talo-hdr-pirtti-vanha-tupa-iii-210122.html>. Viitattu 5.4.2013.

32. <http://www.kokemaenkudon-tajavarjays.com/Roosaraita.jpg>. Viitattu 5.4.2013.

33. http://www.sisustustaulu.com/valokuvatapetti/WG/8-os/valo-kuvatapetti_koivumetsa_290.jpg. Viitattu 5.4.2013.

34. http://1.bp.blogspot.com/_NJrGRGET_zI/TH0iQN-ltjI/AAAAAF3s/YvgC6_kvpi4/s1600/vuokko07.jpg. Viitattu 5.4.2013.

35. <http://www.stylebubble.co.uk/.a/6a00e5508e95a9883301543443a460970c-800wi>. Viitattu 5.4.2013.

36. http://www.vastavalo.fi/albums/userpics/15312/normal_jj16870.jpg. Viitattu 5.4.2013.

37. <http://www.kolumbus.fi/janne.hovi/images/kansallispuvut/joutse-no.jpg>. Viitattu 5.4.2013.

s. 45 (Laukkukollaasi)

1. <http://store.monthofsundays.fi/product/pärereppu>. Viitattu 25.2.2013.

2. <http://anairofsurprise.blogspot.fi/2012/03/leather-backpacks.html> Viitattu 25.2.2013.

3. <http://www.thefashioncult.com/2010/08/fashion-irony-luxe-paper-bags/>. Viitattu 25.2.2013.

4. <http://www.unitedbyblue.com/store/index.php/men/market-tote.html>. Viitattu 25.2.2013.

5. <http://www.witchery.com.au/tash-woven-bag-8?color=NEUTRAL> Viitattu 25.2.2013.

6. <http://www.zara.com/webapp/wcs/stores/servlet/category/us/en/zara-nam-S2013/358019/Hand-bags>. Viitattu 25.2.2013.

7. <http://www.chicnova.com/beige-canvas-backpack-with-fold-over-and-belt-pockets-design.html>. Viitattu 25.2.2013.

8. http://www.madewell.com/madewell_category/BAGS/crossbody-bags/PRDOVR-23042/23042.jsp. Viitattu 25.2.2013.

s. 47 (Tuohitöitä)

39. <http://image.rakuten.co.jp/little-by-little/cabinet/interio/tuohikori/in-0048-leipa-780.jpg>. Viitattu 15.3.2013.

40. <http://www.com-pa-ny.com/products/Birchpixel.html>. Viitattu 15.3.2013.

41. <http://www.pellavahelma.com/wp-content/uploads/2011/03/tuohi-liniere.jpg>. Viitattu 15.3.2013.

s. 51 ja 55 (Tuotesuunnittelu)

42. <http://www.rockandfrock.com/2012/03/ladies-gentleman-paper-birkin-is-here.html>. Viitattu 1.4.2013.

44. http://www.vastavalo.fi/albums/userpics/13625/normal_20100822IMG_1130.JPG. Viitattu 1.4.2013.

s. 57 (Idea)

46. http://www.madewell.com/madewell_category/BAGS/wallets/PRDOVR-29317/29317.jsp. Viitattu 25.2.2013.

47. <http://www.unitedbyblue.com/store/index.php/men/market-tote.html>. Viitattu 25.2.2013.

48. http://www.madewell.com/madewell_category/BAGS/wallets/PRDOVR-29288/29288.jsp. Viitattu 25.2.2013.

49. http://www.madewell.com/madewell_category/BAGS/wallets/PRDOVR-29325/29325.jsp. Viitattu 25.2.2013.

s. 67 (Vektoriluonnos)

61. <http://Vero-Moda-Baum-wollkleid-mit-G%C3%BCrtel/qinzq/?iid=1134142&cid=87999&Rf-200=5,20&sh=0&pge=0&pgesize.=200&sort=-1&clr=White&xr=1&mk=L&r=3&r=2&r=2&mporgp=L1Byb2Qv>. Viitattu 13.4.2013.

s. 94 (Studiokuvaus)

97. <http://www.com-pa-ny.com/products/babyelephantbag.html> Viitattu 18.4.3013.

PAINETUT LÄHTEET

Alesina, I. & Lupton, E. 2010. *Exploring materials; Creative design for everyday objects*. New York: Princeton Architectural Press.

Arponen, O. 1982. *Opimme punomaan: tuohi-, lastu- ja päreytöt*. Helsinki: Weilin + Göös.

Hoggard, L. 1999. *In the Bag*. Crafts 156. London: Crafts Council, 31-35.

Härkäpää, M., Sykkö, S., Arjavirta, A. & Kemell-Kutvonen, M. (toim.) 2012. *Kuvioissa Marimekko*. Helsinki: WSOY.

Karttunen, M. 2001. *Luonnikkaasti laukussa*. Kodin Kuvalehti 2/2001. Helsinki: Helsinki Media, 73-74.

Kettunen, I. 2000. *Muodon Palapeli*. Helsinki: WSOY.

Lindqvist, S. 1987. *Miten tehdään tuohitöitä*. Helsinki: Tammi.

Ljungberg, G., Ljungberg, I. & Hall, L. 1997. *Harrasteena tuohityöt*. Karkkila: Kustannus-Mäkelä Oy.

Luutonen, M. 2002. *Merkillinen laukku; Bags of Meaning*. Hamina: AKATIIMI Oy.

North House Folk School, 2007. *Celebrating Birch; The lore, art, and craft of an ancient tree*. East Petersburg, Pennsylvania; Fox Chapel Publishing.

Toivonen, R. 2003. *Tuohitaitaja*. Jämsä: Raimo Toivonen.

Tuomala, H. 2008. *Ympäristömyönteinen Tuotesuunnittelu*. Lahden Ammattikorkeakoulun julkaisu; Sarja C Artikkelikokoelmat, raportit ja muut ajankohtaiset julkaisut, osa 49.

Tötterman-Lamppu, H. 2000. *Paremmen laukun puolesta*. Kauppalehti Optio 15.6. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Kauppalehti, 34-39.